

Gala premiilor Radio România Cultural 2009
Suplimentul de cultură
REVISTE CULTURALE

„SUPLEMENTUL DE
CULTURĂ” – REVISTA
ANULUI 2008

„Suplimentul de cultură” a câștigat secțiunea „Reviste și
suplimente culturale” din cadrul Galei Radio România Cultural.

Citiți detalii despre eveniment ÎN » PAGINA 15

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

NR. 222 » 28 martie – 3 aprilie 2009 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

ROCKIN' BY
MYSELF



Roger Waters

Dumitru Ungureanu

Roger Waters este unul dintre artiștii fără de care cultura occidentală arăta altfel azi. Exagerez scriind că Waters e un posibil Beethoven al rockului?

ÎN » PAGINA 14



Jurnalul unui mal-aimé

Bogdan-Alexandru Stănescu

Citiți o cronică a celui mai recent volum semnat de Dan Lungu: *Cum să uiți o femeie*. „Am așteptat cu ceva emoții romanul lui Dan Lungu, fie pentru că eram foarte curios să văd în ce direcție o ia, după *Sînt o babă comunistă!*, fie pentru că, personal, «țin» cu *Cheta la flegmă* mai mult decît cu romanul menționat mai sus.”

ÎN » PAGINILE 10-11



Omul-țestoasă și visele din clape

Mihaela Michailov

Teatrul „Toma Caragiu” din Ploiești are o trupă extrem de omogenă, care funcționează excelent coral și în care accentul e pus pe dominantă ansamblului. Au dovedit-o cîteva spectacole reprezentative (*Plastilina*, regia Radu Afrim, *Trei surori*, regia Alexandru Dabija...).

ÎN » PAGINA 3

FESTIVALUL „ONE WORLD” ORGANIZAT LA BUCUREȘTI DE CENTRUL CEH

Multe voci, „One world”



FOTO: Emil Niculescu

» Între 18 și 23 martie, la București a avut loc a doua ediție a Festivalului de film documentar dedicat drepturilor omului, „One World”, organizat de Centrul Ceh. Primul film care a rulat la Cinema Union a fost documentarul israelian *To See If I'm Smiling*. Filmul vorbește despre tinerile care fac (obligatoriu) armata și sînt trimise în Cisiordania și Gaza, de unde se întorc cu traume care nu dispar odată cu vîrsta.

» Documentarul lui Andrei Ujică, *Videogramele unei revoluții*, a avut parte de o proiecție la Penitenciarul Jilava, la care au fost prezenți gen. Victor Atanasie Stănculescu, Andrei Ujică, Emil Hurezeanu și un numeros public format din deținuți cu note mari la purtare.

Citiți grupajul realizat
de Iulia Blaga ÎN » PAGINILE 4-7

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Potențialul Crin

Lucian Dan Teodorovici

Crin Antonescu a cîștigat președinția Partidului Național Liberal, adică al celui de-al treilea partid al țării conform voinței recente a electoratului. În sine, știre importantă, dar care în mod normal ar fi făcut doar o zi prima pagină a unor ziare, nici măcar a tuturor ziarelor. Spectaculos, la noi minunea a ținut chiar mai mult de trei zile, iar primele pagini au fost copleșite de această știre și alte conexie, cărora li s-au alăturat numeroase comentarii, analize, predicții ș.a.m.d. Congresul PNL a beneficiat, în special datorită alegerii lui Crin Antonescu, de o campanie mediatică probabil mult mai bună decît au sperat liberalii înșiși. Și asta datorită, o spun în ciuda rezervelor pe care le-am avut în alte situații, inteligenței cu care liderii acestui partid au știut să asocieze ideea de președinte al

PNL cu cea de contracandidat al lui Traian Băsescu la președinția țării.

Asta în primul rînd. Însă acestui joc politic i s-a mai adăugat un ingredient. Iar ingredientul a fost însuși omul (politic) Crin Antonescu, care și-a dovedit cu această ocazie un potențial imens, în aceeași măsură surprinzător, de a capta atenția mass-mediei. Privat pînă acum mai degrabă ca un playboy rătăcit pe scena politică, rebel fără cauză sau cu cauze diverse, dar niciodată fixe, Crin Antonescu a căpătat brusc dimensiune. Și e greu de înțeles de ce. În fond, nu e vreun cîștigător al unor campanii electorale, nu are istorie în acest sens. Iar în partid n-a dovedit nicidecum o strategie ieșită din comun în lupta pentru șefie, contracandidatul său, Călin Popescu-Tăriceanu, înfrîngîndu-se mai degrabă singur, prin incapacitatea sa de comunicare afi în exterior, cît și în interiorul propriei

» Liberalii au reușit ceea ce nu păreau a mai avea resurse să reușescă: să scoată din mîncă un politician cu potențial. Era singura opțiune a acestui partid pentru a exista în continuare pe o scenă politică ce căpătase un pronunțat aspect bipolar. Mult prea pronunțat chiar.

formațiuni politice. Și totuși, Crin Antonescu a devenit, în ochii multora, sinonim cu perspectiva schimbării în fruntea statului.

Trebuie să remarc mai întîi, ca un fel de paranteză, o contradicție la care s-a supus mai toată presa în perioada aceasta. Comentariile, analizele cu privire la noul președinte liberal au conținut, în mod fundamental, aceste două motive: 1. Crin Antonescu nu reprezintă nicidecum o schimbare reală în fruntea PNL, oamenii din spatele său fiind cam aceiași care s-au a-

flat, pentru o mai scurtă sau mai lungă perioadă, în spatele lui Tăriceanu. Exemple bune în acest sens ar fi Dinu Patriciu sau Relu Fenechiu. 2. Crin Antonescu reprezintă posibilitatea (cea mai bună pe care o oferă în acest moment scena politică) schimbării lui Traian Băsescu la alegerile de la sfîrșitul anului. Sînt convinși că ați simțit deja contradicția de care pomeneam, iar silogismul e simplu: PNL nu a propus, pînă acum, nici o alternativă la Băsescu; Crin Antonescu nu a

schimbat nimic în PNL; PNL nu poate să propună în continuare nici o alternativă la Băsescu. Și totuși, nu o asemenea concluzie a răzbătut din presă. Dimpotrivă.

Și-atunci, dacă dimpotrivă, rămîne să ne întrebăm în continuare ce-l recomandă pe noul președinte liberal la înalta funcție în stat la care aspiră. Dincolo de carisma pe care omul o deține, am impresia că un răspuns s-ar putea găsi nu la el, ci chiar la noi. La noi, cei din presă, la noi, cei din electorat, la noi, cei oboșiți. Oboșiți de personajele politice care, în 20 de ani, nu s-au schimbat esențial. În toate partidele parlamentare, vedem de două decenii în mare aceleași chipuri, figurile noi fiind prea puține ca să schimbe esențial tabloul. Iar noi așteptăm tocmai schimbarea tabloului. Crin Antonescu, deși la rîndu-i politician de la începutul anilor '90, are avantajul de a nu fi fost unul de prim-plan nici măcar în ultimii ani.

Culmea e că în favoarea lui Crin Antonescu a lucrat chiar președintele Traian Băsescu: vorbind permanent de reinnoirea clasei politice, inducîndu-ne ideea asta la nivel de necesitate, i-a oferit viitorului său oponent

electoral un instrument de luptă. Iar Crin Antonescu deja pare a ști să profite la maximum de orice asemenea instrument. E greu de făcut predicții. Nu putem ști dacă președintele PNL va rezista la contraatac mediatic pornit de Traian Băsescu (din care ar putea face parte inclusiv brusca insuflăre recentă a DNA-ului) sau la cel pe care va fi nevoit să-l pornească Mircea Geoană. E posibil ca spectacolul de presă să nu-i fie suficient lui Antonescu pentru a intra în turul al doilea. Dar un lucru e cert: PNL-ul a reușit, în fapt, o schimbare importantă. Chiar dacă nu una de fond, chiar dacă presa nu se înșală cînd vorbește de o continuitate păguboasă din punctul de vedere al influențelor la care e supus acest partid. Liberalii au reușit înșă ceea ce nu păreau a mai avea resurse să reușescă: să scoată din mîncă un politician cu potențial. Era singura opțiune a acestui partid pentru a exista în continuare pe o scenă politică ce căpătase un pronunțat aspect bipolar. Mult prea pronunțat chiar, în condițiile în care cei doi poli se află într-o nenaturală din punct de vedere politic atracție reciprocă.



TEO



GHEO



ROMÂNII E DEȘTEPTI

Dușmanul meu, șoferul

Radu Pavel Gheo

Românii din Italia reprezintă cea mai numeroasă comunitate de imigranți din Uniunea Europeană. Unii muncesc cîștit, alții nu. Unii cerșesc. Sau fură. Și unul dintre ei, Romulus Mailat, a jefuit și ucis o italiancă la Roma. Cazul a fost puternic mediatizat de presă, iar scandalul iscat a fost imens. S-au mai dezgropat niște cazuri de violuri și crime comise de români. Nemulțumirea italienilor a ajuns la culme. Într-un timp, dintre sutele de mii de români din Italia, cîțiva au mai ucis și violat (îmi vine să zic „ca la ei acasă”) și în scurt timp românii au devenit imaginea barbarului criminal, de care nu au șanse să scape foarte repede.

În România aproape toate știrile legate de oameni politici, indiferent de partid, sînt negative. Iliescu și mineriadele. Năstase, patru case. Remeș și caltaboșii. Tăriceanu și afacerile cu automobile – sau cessionarea petrolului din Marea Neagră. Băsescu și casa de pe strada Mihăileanu – sau „țiganca împuțită”. Exemplele pot continua la nesfîrșit. Astfel, imaginea generică a politicianului român este cea a unui individ bătăran, șpagar, hoț, agresiv și arogant, care s-a îmbogățit pe căi dubioase și nu merită nici un dram de încredere.

Așa se formează imaginile stereotipice negative: acțiuni cu vizibilitate și potențial emoțional maxime ale unei categorii de populație ce iese sistematic în evidență și conturează un model comportamental. Așa am făcut și eu cu o categorie mult mai răspîndită decît românii din Italia. E vorba de șoferi.

Într-o zi, cum mergeam liniștit pe unul din trotuarele late ale Timișoarei, mă trezesc față în față cu o mașină care venea spre mine – adică peste mine. Mă opresc buimăcit și mă uit la ea. Furios, șoferul începe să claxoneze: am de gînd să mă dau la o parte?

Iată ce se întîmplase: șoseaua era blocată de zeci de mașini care așteptau la semafor, așa că omul se gîndise să facă din trotuar o bandă suplimentară, doar pentru el, și să se strecoare pînă în dreptul semaforului. Iar eu îi stăteam în cale. Ba chiar am avut noroc: zilele trecute un pieton a fost omorît pe trotuar de un alt șofer, care nu a mai avut amabilitatea să frîneze și să claxoneze.

Oricum, mai toate trotuarele sînt blocate de mașini parcate. Șoferii vin, lipesc mașinile de zid sau de gard și pleacă fluierînd. Pietonul disperat o pornește pe șosea, unde e imediat claxonat-apostrof de ceilalți șoferi. În traducere: „Pe

unde umbli, boule?”. Dacă le arăți trotuarul blocat, înalță din umeri. Nu e treaba lor. Dar dacă văd vreun loc rămas liber, se cațără imediat pe trotuar și îl ocupă.

Știu, nu sînt locuri de parcare. Numai că uneori, chiar și cînd sînt, văd parcări rămase goale și trotuarul de dincolo de parcare încălecat de mașini. Explicația e simplă: de obicei parcările sînt cu plată, trotuarul e gratis. Iar mașina e mai importantă decît omul.

Unul din romanele faimoase ale lui Stephen King, *Christine*, spune povestea unei mașini care își zombifică posesorii, îi ia în puterea ei și îi silește să facă lucruri oribile. Mie mi se pare o metaforă a tuturor mașinilor de pe lume. Știu cum se transformă un om normal odată urcat la volan. Am văzut exemple de schizofrenie acută, în care un șofer își urcă mașina pe trotuar, blocînd accesul oricărui pieton, după care coboară, face cîțiva pași și dă peste o altă mașină, care blochează și ea trotuarul. Șoferul devenit pieton înjură și ocolește mașina, aruncîndu-i priviri furioase. Dacă ar fi singur acolo, sînt sigur că i-ar zgîria caroseria. Dar nu e. Mai aruncă o privire grijulie în urmă, să vadă dacă mașina lui stă bine, apoi pleacă mai departe.

Uite, așa se formează în mintea omului un stereotip negativ. Da, pentru mine șoferii sînt românii italienilor și politicienii românilor. Sînt dușmanul de clasă. Eroul negativ. Și probabil că, atîta timp cît ne batem pentru același teritoriu, așa sîntem și noi, pietonii, în ochii lor.

SUPLIMENTUL LUI JUP



Omul-țestoasă și visele din clape

Dar găina?

Sîntem aripile unei găini negre. Gheare care scurmă pietrișul în așteptarea zborului. Cu un cuțit în mîină, Prospero se-ndreaptă spre găină, pasăre de recuzită a magiei negre. N-o taie. Găina dispăre ca și cum n-ar fi fost niciodată în spațiul-găleată-groapă-regat în miniatură, înconjurat de perne. Se doarme în picioare, în imaginație, în cea mai nisipos-sonoră dintre realitățile posibile. Dar găina pe unde o mai fi?

Mihaela Michailov

Teatrul „Toma Caragiu” din Ploiești are – au dovedit-o câteva spectacole reprezentative (*Plastilina*, regia Radu Afrim, *Trei surori*, regia Alexandru Dabija, *And Björk of course*, regia Radu Afrim) – o trupă extrem de omogenă, care funcționează excelent coral și în care accentul e pus pe dominantă ansamblului. Această dominantă este foarte vizibilă și în cea mai recentă premieră a teatrului, *Furtuna*, în regia lui Cristi Juncu.

Structura muzicală, articularea simfonică, modelajul sonografic, exploatate la toate nivelurile – text, supratemă, trupă, spațiu – constituie miza montării, claviatură din pămînt și vise. Din magmă îngălată subpămînteană și puritate supra-pămînteană. Cea mai verticală dintre pieșele shakespiariene – *Furtuna* (vas dramaturgic în care se topesc forțe sumbre solidare cu mirosuri sordide și utopii magice) este gîndită de Cristi Juncu axial, pe linia de forță care unește grohăitul cu șoapta susurată parcă dintr-o altă lume.

Juncu face din Prospero orchestratorul-dirijor al unui spațiu care se naște și renaște continuu din sunete, din ciupitul clapelor, din sughițul bețivanilor amețiți de muzici și f(r)aze cărora nu le dau de cap. Bețivi politizați în băutură și ochii bulbucăți, libertate. Anarhist cumîntit de stăpîni care-l fac să se ascundă în carapacea lui bovină, proiectoare, zămislițoare

de microbi țifnoși. Posibilul regat nou, teatrul bețivilor-în-teatrul magiei, reprezintă imaginea perfectă a guvernării deviante, anticipare a statului îmbătat de visul și sunetul seducător al puterii. Pe caruselul viselor și șoaptelor se construiește *Furtuna*.

Salvarea forestieră. Textul

Nevoia actualizării, găsirea unor corespondențe lingvistice cu cîrlig contemporan constituie marea provocare a traducerii textelor clasice. Cît de pertinentă e actualizarea și, mai ales, cum este ea operată, în așa fel încît textura de adincime să nu se altereze în datele care țin de concept și intenție? Traducerea nu este doar o reciclare textuală, o reprogramare contextuală a materialului dramaturgic. Ea poate da însăși direcția spectacolului, poate exemplifica laxitatea limbajului și implicita lui deschidere spre variante de teatralitate conținută în text.

Cristi Juncu optează pentru actualizarea discretă, controlată, care pigmentează anumite zone, registre textuale. Cele mai pregnante fragmente în care se insinuează un limbaj și referințe actuale sînt intervențiile comice, care permit prin jongleriile verbale un perimetru de intervenție acut contemporan extins. În alegerea inteligentă a *momentului de actualizare concentrată* se vede simțul dramaturgic al regizorului, autorul unuia dintre cele mai tari monologuri din teatrul românesc – *Ostinato*. Dialogurile dintre Trinculo și Stephano au un fond comic actual care marșează pe ambiguități și polisemii atent manipulate, niciodată inutile



sau redundante. De asemenea, în câteva intervenții ironice ale lui Prospero și Ferdinand (cînd cară butuci, Ferdinand folosește cuvîntul forestier) sînt utilizate corelativ contemporane.

Textele cîntecelor compuse de Ada Milea rimează perfect (rima compozițională este unul dintre procedeele de bază în spectacol, identificabil și în conceptul scenografic) cu comicăria bufonarde. Apetitul ludic al compoziției este identificabil în morfologia specifică muzicii ei, care suprapune peste aparentul umor facil o poezie stranie.

Carapacea și aragazul. Spațiul

Scenograful Cosmin Ardeleanu, arhitect de formație, este unul dintre puținii creatori

de tensiuni spațiale, de contrapuncte vizuale care nu sînt nici explicite, nici aleatorii, ci se integrează în rama și în conținutul spectacolului. Dramatica dualității – material-imaterial, prezent-absent, spectral-uman –, structurată pe multiple paliere în spectacol, este punctată și în sintaxa scenografică. Spiritul insulei, materializat într-un obiect difuzor – pianul –, tronează suspendat ca un rege al regatului respirației, șoaptelor, răgetelor, sunetelor spectrale care bîntuie ca niște corpuri muzicale palpabile și impalpabile ale muritorilor și spiritelor. O inconsistență a consistențelor își pune amprenta pe tot ce mișcă sau rămîne imobil.

Mobilierul sobru, făcut din bucăți de pian, e rimă (metonimie scenografică

deștept pusă în valoare) a pianului așezat deasupra insulei și contrarimă a aragazului la care Prospero gătește la un moment dat. Nisipul simulat din granule gri-negre rimează cu carcasa-carapace pe care Caliban o duce în spate și sub care se ascunde. Pijamalele înflorate ale bețivilor au un colorit de fond – roșu-negru – interșanjabil.

Cosmin Ardeleanu găsește identitatea vizuală proprie fiecărui personaj și reconstituie configurația scenei elisabeta-ne – teatru în teatru, insulă în insulă – pe care o nuantează cu accente contemporane.

Spectatorii au insula-platformă rotundă în centrul privirii lor, ceea ce face ca teatralitatea actului de a privi să aibă o arhitectură circulară.

BROASCA ȘI BEȚIVII ÎN PIJAMA. ACTORII

Ioan Coman creează un Prospero non-eroic, hiperuman, un magician pe ultima sută de metri a magiei, care-și trăiește cu umilință orchestrația, fără să pluseze pe coarda exhibării.

Ada Simionică, o actriță care explodează prin interiorizarea personajului interpretat, printr-un joc conținut pînă la cele mai mici detalii, face din Ariel un corp pămîntean cu voce divină, un amalgam de paradoxuri care sfidează clișeul vivacității sprintăre.

Ariel e spiritul reverberat în celelalte personaje, șoaptă insinuată în ceea ce rostesc.

Andi Vasluianu (foto stînga), amestec de bestialitate și vulnerabilitate, este Calibanul care devine fioros atunci cînd își clamează eliberarea și inocent-nepuțincios cînd este invadat de ploaia de vise și sunete. Corp torturat de spirite, bîzîit de albine, Calibanul lui Vasluianu se duce prin bestialitate.

Bogdan Farcaș și Tudor Smoleanu formează cuplul băutorilor care-și corespund perfect. Doi actori cu potențial comic exploatat negrosier.

Rețineți numele unui actor de care, cu siguranță, veți mai auzi. Încă student la UNATC, Ionuț Vișan (în *Fool for Love* era fraierul perfect, iar în *Însetați* un adolescent revoltat) e un actor de o inocență carismatică, dublată de o forță și o precizie în joc uluitoare.

Și mai rețineți numele unor actori care au o calitate din ce în ce mai rară – știu să fie trupă: Niculae Urs, Mihai Coadă, Dragoș Cîmpan, Ilie Gîlea.

Cu câteva mici burți, *Furtuna* lui Cristi Juncu este unul dintre cele mai importante spectacole ale Teatrului „Toma Caragiu”, mostră de inventivitate situațională care nu riscă să fie în sine, spectacol-orchestra organică. Lumea e un concert live cu toboșari vizibili și invizibili, care adorm în final după ce și-au privit propriul spectacol.



FESTIVALUL DE FILM ORGANIZAT DE CENTRUL CEH A ADUS LA BUCUREȘTI FILME BUNE ȘI INVITAȚI VORBĂREȚI

Multe voci, „One World“

Tocmai când agențiile de presă difuzau știrea cu tinerii soldați israelieni care au povestit cotidianului „Haaretz” cum sînt uciși civili palestinieni în Gaza, începea la București a doua ediție a Festivalului de film documentar dedicat drepturilor omului, „One World”, organizat de Centrul Ceh, între 18 și 23 martie. Primul film care a rulat la Cinema Union (unul dintre cele câteva spații de desfășurare ale festivalului) a fost documentarul israelian *To See If I'm Smiling*. Filmul vorbește despre tinerele care fac (obligatoriu) armata și sînt trimise în Cisiordania și Gaza, de unde se întorc cu traume care nu dispar odată cu vârsta. Una dintre protagonistele documentarului realizat de Tamar Yarom a însoțit filmul la București.



FOTO: Emil Niculescu

Iulia Blaga

O văzusem mai devreme în film. Își drăgălea copilul, sugar, și povestea la cameră că, ori de câte ori îl aude plîngînd, îi revine starea pe care o avea în Gaza, stresul de acolo. La București, femeia pare stăpînă pe sine, oricum au trecut 15 ani de cînd a făcut armata. Parcă ne-a spus că e profesoară. O altă fată din filmul realizat în 2007 e azi actriță și locuiește în Germania. Dar mai era o fată, care rîdea

suspect de mult (un om murise din cauza ei). „Ea e cea mai afectată, mai afectată decît acum doi ani. Nu e bine deloc”, spune invitata care ne oferă fără să vrea răspunsuri contradictorii. O dată spune că ar lua oricînd arma în mînă să-și apere țara, iar în alt context mărturisește că ar fi timpul ca acest conflict (israeliano-palestinian) să înceteze. Am întrebat-o dacă filmul, pe care cred că toți cei din sală l-au văzut ca anti-militarist, a avut același ecou și în Israel. „Da, dar mai ales în

rîndurile celor de stînga. (...) Cei foarte de dreapta sînt de părere că toți arabii ar trebui împușcați.”

În Israel băieții fac trei ani de armată, iar fetele doi. Unii fac armata în posturi administrative, alții în zone de conflict. Toate istoriile celor șase protagoniste au un tipar comun: entuziasmul inițial, nou-tatea, aventura, gustul puterii („Mișcam degetul arătător și veneau spre mine. E un sentiment de putere incredibil”), primele confruntări cu victime, dezvrăjirea.

O doctoriță care arată ca de 16 ani povestește, printre altele, cum i-a murit o fetiță pe masa de operație și cum a trebuit să spele cadavrele unor arabi pentru ca ceilalți arabi să nu se înfurie și mai mult dacă ar fi văzut cît au fost de mutilate. În timp ce povestește, ochii i se umplu de lacrimi, pe urmă fumează în tăcere. „Nu doar fetele se întorc cu traume”, ne spune invitata. „Și băieții pățesc la fel. Opinia publică din Israel habar n-are ce se întimplă în aceste zone.”

O dimineață de jogging

Trase aer în piept de parcă nu mai respirase niciodată. Trase aer în piept și oftă așa, eheeh, ca și cum ceva aiurea urma să se întîmple. Era o dimineață liniștită de primăvară. Un aprilie dintr-ăla ca-n ultimii ani, care aducea mai degrabă a iulie. Îmbrăcat c-un șort puțin cam mare și o bluză de trening puțin cam strîmtă la umeri, își făcea curaj să își înceapă traseul.

Era prima dimineață de jogging din existența sa. Nu-i plăcuse niciodată sportul ăsta: Nu mi-a plăcut niciodată sportul ăsta!, il auziseră toți apropiații lui, spunînd chiar cuvintele astea.

Se gîndea acum, cînd tocmai termina de oftat, la tinerețe. La tinerețe sa în care nu trebuia să dea socoteală nimănui, cînd, după o petrecere prelungită, nu se resimțea deloc. Se uita cu o ușoară invidie părăntescă la copilul său, care închidea discotecile la ora cînd el se pregătea de muncă. Cînd au trecut anii ăștia, era să se-ntrebe în timp ce ofta, dar a alungat gîndul ăsta: eheeh, acum ce rost mai are, tre' să o iau din loc.

Și o luă din loc, și simțea cum i se clatină călcîiele. Doar am mai făcut asta, îi trecuse prin minte undeva în primele două sute de metri. Avea

emoții, de parcă l-ar fi urmărit careva să-i pună o notă la impresia artistică. Totuși nu este așa greu, dom'le, se îmbărbătă el la patru sute de metri, privind înspre șoseaua șerpuită pe care trebuia să coboare. Cu gîndul la traseul pe care-l avea de parcurs, fuse cît pe ce să se-mpiedice de o bordură cam înaltă și-și reprimă o jumate de înjurătură, 'da mă-sii, au pus și-aici ăștia bordura!

Cînd tocmai se gîndea la bordură, auzi o poartă grea scrîșnind în dreapta sa. O fată frumoasă, cum nu mai văzuse de mult, tocmai ieșea dintr-o curte. S-a uitat la el, nu i-a zis nimic.

Nu mi-a zis nimic, oare nu mă știe?, s-a întrebat, ușor iritat.

Fata, blondă cu ochi albaștri, era îmbrăcată cu o pereche de egări verzi și un hanorac galben aprins. Își aranjă cu gesturi grijulii părul și-și lăsă gluga pe spate, trăgîndu-și cu un gest reflex ciorapii, după care o luă și ea la fugă.

Nu știa de ce, dar el simți nevoia să grăbească pasul, deși era conștient că, făcînd lucrul ăsta, risca să nu-și termine cursa de jogging. Auzea pașii fetei în spatele său și brusc constată amuzat că nu îi mai trecuse nici un gînd prin cap, de cînd se intersectase cu fata. Se simțea ca un copil de șase ani, care aleargă acasă cu o franzelă în brațe. Și, întocmai ca un copil de șase ani, uită de gîndurile



LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

sale, uită de fata din spate, se răsuci brusc spre stînga și porni în alergat pe mijlocul șoselei. Șoseaua aia era pustie la acea oră din dimineață.

După ce mai parcurse cam două sute de metri, auzi din nou pași în urma lui. De fapt, i-ar fi auzit și mai devreme, dar se gîndea acum la o franzelă rumenă, pe care el și fratele lui o mîncaseră, odată, în drum spre casă. Și cum se gîndea el la franzela aia, își dădu seama că fata cu pantaloni verzi și

hanorac galben aprins e tot în spatele său. Asta-i culmea, măi, mormăi printre gîfîituri. Se opri brusc, stătu o secundă aplecat, cu mîinile pe genunchi să-și tragă sufletul.

Cînd fata ajunse în dreptul său, vru să-i făcă semn să se oprească. Fata, simți chestia asta, avea oricum să se oprească. Fata se opri.

Măi fată, cine ești tu și de ce mă urmărești?

Sînt eu, Floarea-Soarelui, domnule președinte!

Agentul de vânzări

Aceeași temă, alt spațiu geografic. *The Recruiter* (SUA, regia Edet Belzberg), în care urmărim procesul recrutării de noi soldați americani pentru Irak și Afganistan. S-au mai văzut, măcar de la *Full Metal Jacket*-ul lui Stanley Kubrick încoace, filme despre cum se desfășoară cele trei-patru luni de pregătire înainte de trimiterea în prima linie. Dar acest documentar pierde mai mult timp cu recrutarea. Sergentul major Clay Usie este unul dintre cei mai buni „agenți de vânzări” din întreaga Americă, nu doar din orașelul Houma, Louisiana. Usie e plin de replici-șablon ca Omul-Indicator din *Oblio*. Are și de ce, are normă. Ca și în cazul filmului precedent, perspectiva face filmul, căci dacă privești cu alți ochi și se va părea că tot ce face Usie e justificat și sincer. Și, dintr-un punct de vedere, sergentul e chiar sincer. Dar urmărindu-l recitându-și lozincile în fața unor copii de 18 ani, spunându-le să nu-i lase pe părinți să-i convingă să nu plece în Irak, și se pare de bun-simț să speri că adolescenții se vor răzgîndi la timp. Mai ales că printre cei câțiva urmăriti de film înaintea înrolării și pînă la absolvirea cursului de pregătire se numără cel puțin unul, o fată, care nu pare foarte integră psihic. (Ea va fi și cea care va dezerta în timpul pregătirii). Pentru a obține aprobarea de a filma, realizatorii au promis, probabil, că vor aborda realitatea în mod obiectiv, dacă nu chiar propagandistic. Așa și fac, dar nu poți să nu observi că recrutarea soldaților e tot mai dificilă, că sergenților li se închide telefonul în nas și că unii nu reușesc să găsească un singur recrut. Nici vorbă să-și facă planul.

Bucureștiul a deschis seria „One World”

„Un festival de film dedicat drepturilor omului tinde să devină un soi de hangar întunecat al neputințelor umanității, colectînd de-a valma trecut traumatic, prezent devastator, viitor incert sau inexistent”.

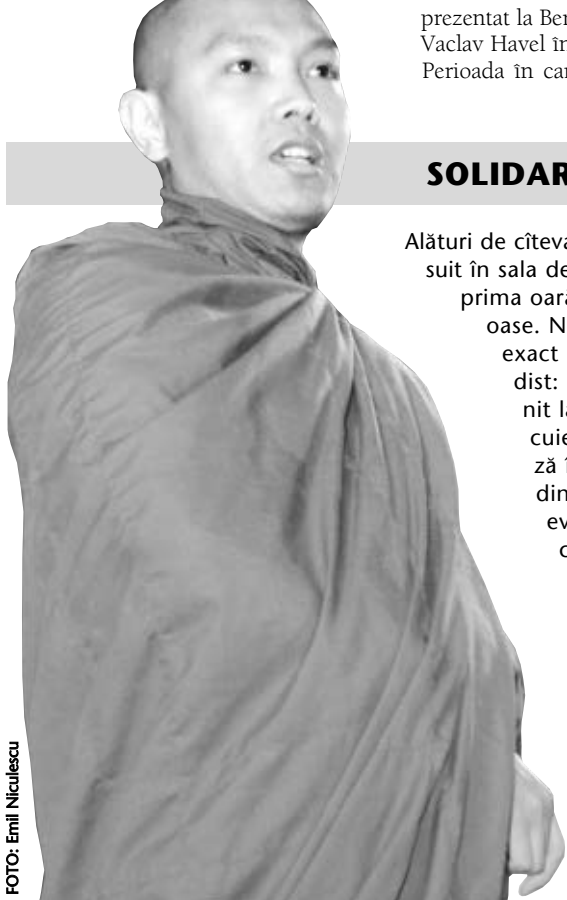


FOTO: Emil Niculescu

scrie criticul de film Adina Brădeanu pe site-ul festivalului (www.oneworld.ro). Dar aceasta e realitatea în care trăim! „One World” și-a împărțit cele aproximativ 35 de filme din acest an în mai multe secțiuni: „După 20 de ani”, „Filmul ca tratament”, „Prezentul la control”, „Trecutul imperfect” și „La graniță”. La această a doua ediție, Alexandru Solomon s-a alăturat echipei Centrului Ceh, condusă de Monika Stepanova, și a realizat selecția filmelor. Bucureștiul se numără în 2009 printre cele câteva orașe din lume unde e itinerat festivalul născut în Cehia – alături de Beirut, Bruxelles, Ljubljana, New York, Sofia și Washington D.C. Bucureștiul este și primul oraș de pe această listă care deschide în 2009 seria „One World”, cu o selecție care a cuprins și filme prezentate la festivalul-mamă, dar și filme alese de Al. Solomon de la alte festivaluri importante.

» Publicul a fost în proporție de 90% foarte tânăr. Ca să-l citez pe fostul președinte Emil Constantinescu, prezent la proiecția cu *Burma VJ*, „tinerii, ca păstrăvii în ape limpezi, arată starea de sănătate a unei națiuni”.

» S-au pus întrebări după proiecții, deși uneori sala aștepta să i se povestească.

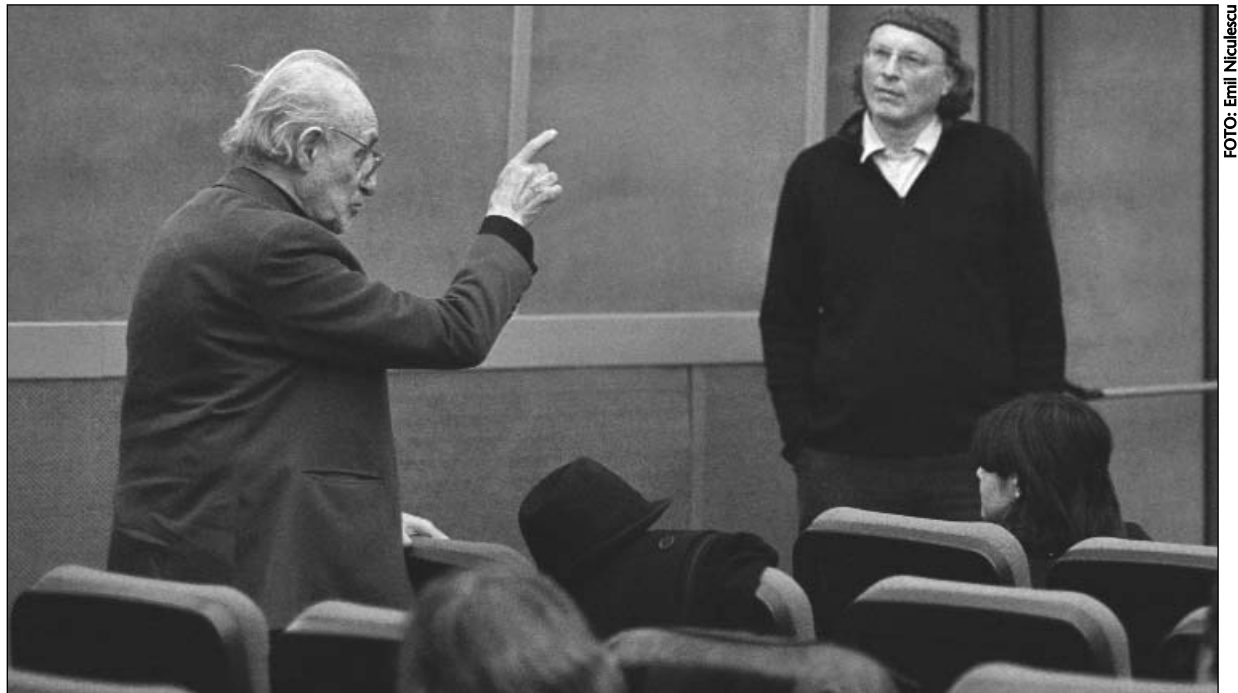
» De cel mai mult interes s-au bucurat înțilnirile de la Centrul Ceh, deși proiecția se făcea pe un ecran mic. Sala a gemut de fiecare dată, spectatorii fiind atrași și de intrarea gratuită, și de dezbaterea de după film.

» Cele mai ingenioase proiecții au fost cele, în premieră, de la inchiisorile Rahova și Jilava.

» Femeile care rup biletele la Cinema Eforie au rămas la fel de acre cum le știam, parcă plătite să descurajeze cinefilii. (În România, unele lucruri nu se schimbă.)

Vaclav Havel are, ca tot cetățeanul, mătrează

Citizen Havel de Pavel Koutecky și Miroslav Janek, nominalizat anul trecut la Premiile Academiei Europene de Film și prezentat la Berlină, ni-l înfățișează pe Vaclav Havel în carne, oase și mătrează. Perioada în care sintem introduși încă



Regizorul Simcha Jacobovici (stînga) în dialog cu publicul

de la început, anul 1993, e dintre cele mai delicate. Vaclav Havel a fost ultimul președinte al Cehoslovaciei și primul președinte al Cehiei. „Ne înțilnim din nou. De astă dată, treaba va fi mai puțină pentru că și țara e mai mică”, le spune femeilor care alcătuiesc echipa de intențenți ai palatului prezidențial. Umorul și autoironia lui Havel însoțesc aproape toate secvențele. Havel căutîndu-și un sacou potrivit, Havel care se scutură de mătrează înainte de toate aparițiile publice, care se teme că o să alunece pe gheață și o să-și rupă fundul cînd armata trebuie să îi dea onorul. Sau care repetă discursul de investiție în fața consilierilor (în eventualitatea că va fi ales), ca un elev scos la tablă, pentru ca apoi, pentru a relaxa stresul, să înceapă să recite pe bune poezii, cu voce cîntată. Filmul nu rămîne însă într-o zonă frivolă, ci caută punctul de joncțiune dintre viața publică a președintelui și cea personală, între înțilnirile cu sindicaliști și reședința de la țară, unde pe peretele biroului tronează o fotografie cu doi rinoceri împerechindu-se

sub sloganul „Make love not war”. Lucrurile importante au nevoie de o doză de frivol ca să fie dezamorsate, iar filmul păstrează mereu ca grijă principală dorința de a nu fi nici politic, nici monden. Prin imaginile alese, prin dezinvoltura eroului (care acceptă să apară în poziții pentru alții ridicole), prin montajul care nu te lasă prea mult timp într-o secvență ca să nu te plictisești, *Citizen Havel* nu e doar lecție de documentar, ci, datorită eroului, o lecție de umanitate. Vaclav Havel e unul dintre cei mai simpatici oameni politici, iar filmul, fără să-l lingusească, ni-l face și mai simpatic.

Filmul a fost realizat pe baza documentării vizuale a 10 ani din viața lui Vaclav Havel și reține (nu se putea altfel) și momentele dramatice – dispariția soției sale, Olga, sau operația de înlăturare a cancerului pulmonar. Probabil că umorul e în singele ceh la fel de indispensabil ca hematia. Medicul spitalului unde s-a operat le spune jurnaliștilor că nu știe exact dacă țigările au cauzat cancerul pulmonar al președintelui, dar că acesta a fumat o

ultimă țigară înaintea operației împreună cu ministrul Sănătății. Președintele Havel în avion spre București, unde va primi titlul de Doctor Honoris Causa al Universității. Se uită pe niște hirtii și spune: „S-ar părea că orice străin care ajunge în România primește acest titlu... Ca o încheiere la aceste meschine rînduri despre un film foarte cald și uman, în ton cu bunul-simț și onestitatea lui Vaclav Havel, o să mai spun că a fost prima oară cînd i-am văzut pe cei de la „Rolling Stone” înclinîndu-se ușor din spate în fața cuiva și adresîndu-i-se cu teamă.

Catherine Deneuve a vrut să vadă

Implicarea înseamnă și lipsă de indiferență, curiozitate. „Je veux voir”, spune Catherine Deneuve în filmul cu același titlu, prezentat anul trecut la Cannes în secțiunea „Un Certain Regard”. Nu îți dai seama exact cînd ai de-a face cu momente regizate sau cu momente spontane în acest documentar ciudat, un roadmovie în care actrița e însoțită în sudul Libanului de actorul local Rabih Mroue și de mica echipă a filmului. Trei mașini. O după-amiază. O structură eficientă, dată de simțul cinematografic al autorilor (Joana Hadjithomas și Khalil Joreige). Nu e un documentar obișnuit, pentru că peisajul fostului front de război e dezvoltat pe figura mîndră a vedetei, chiar dacă ghidul ei, ca orice libanez, măsoară timpul în funcție de războaie. Firul epic e dat de drumul cu mașina pînă aproape de granița cu Israelul. Rămășițele construcțiilor distruse în timpul ultimului război fac obiectul unui film în film, un poem elegiac de o rară frumusețe. Finalul, cu cina festivă la care Deneuve apare așa cum o știm și de la Cluj-Napoca și care pare că se plictisește jucîndu-și rolul de icon, e peste ce ne așteptam. Cel mai haios moment al filmului e cel cînd colegul libanez îi recită în limba lui din *Belle de jour*. Cel mai acut – cel în care mașina lor intră din greșală pe un drum minat. „Acum chiar merit o țigară”, spune Deneuve cea „cool” așezîndu-se cu fundul pe o piatră.

SOLIDARITATEA SE DĂ MAI DEPARTE

Alături de câteva zeci de spectatori care s-au înghețat în sala de la Centrul Ceh, am văzut pentru prima oară un călugăr birmanez în carne și oase. Numele lui este Ashin Sopaka și arată exact așa cum ne imaginăm un preot budist: scund, zîmbind mult, detașat. A venit la București din Germania, unde locuiește din 2003 și de unde protestează împotriva dictaturii juntei militare din țara sa. Festivalul a organizat un eveniment special dedicat Birmaniei, care a inclus și proiecția documentarului *Burma VJ* (două distincții, în 2008, la IDFAmsterdam, printre care Premiul „Joris Ivens”, și premiat pentru montaj la Sundance, în acest an). *Burma VJ* e semnat de un danez, Anders Ostergaard, și e un film de montaj alcătuit din imagini filmate în secret de reporterii birmanezi și trimise pe net (sau dosite prin bagaje) în Norvegia, de unde emite Vocea Democratică a

Birmaniei. Datorită acestor oameni care-și riscă viața, lumea întreagă a aflat în 2007 de mișcările de stradă începute de călugării budiști, cărora li s-au adăugat și cetățenii. Filmul ridică nivelul emoției gradat. De la surprinderea, cu camera zgîlțită, a unor proteste izolate, repede înăbușite de polițiști în civil, tensiunea crește odată ce apare coloana nesfîrșită de călugări, iar comentariul din off ne spune că religia le interzice preoților budiști să se amestece în politică, dar că pot decide s-o facă în cazuri excepționale. Istoria se scrie sub ochii tăi, iar mecanismul prin care frica oamenilor se disipează, catalizat de solidaritate, devine aproape vizibil. Ce s-ar fi întîmplat dacă n-ar fi existat acești operatori? Istoria nu mai poate exista azi independent de imagine. De aceea, toate aceste documentare te împiedică să (mai) crezi că ceea ce se întîmplă în lume nu e și responsabilitatea ta. În timpul discuției cu Ashin Sopaka au circulat prin public mai multe foi pe care am semnat pentru eliberarea prizonierilor politici din Birmania. Iar prezența lui Emil Constantinescu s-a datorat faptului că, atunci cînd era președinte, a semnat, împreună cu alți șefi de state din fostul bloc comunist, o scrisoare similară. Dacă Emil Constantinescu a făcut comparația cu păstrăvii, Ambasadorul Cehiei a spus că „avem obligația de a returna solidaritatea pe care țările noastre au primit-o” atunci cînd s-au eliberat de dictatură.

continuare în paginile 6-7

„Salvarea trebuie căutată



Gen. Victor Atanasie Stănculescu, Andrei Ujică și Emil Hurezeanu

continuare din paginile 4-5

Neasumarea unui adevăr

Acum ar fi trebuit să urmeze un interviu topit în text cu Simcha Jacobovici, dar am descoperit că, din cauza bateriilor sau a reportofonului, tot ce aud de pe casetă sînt niște mormăieli. Numit de unii „cel mai valoros documentarist canadian”, Simcha Jacobovici e, de fapt, evreu român născut în Israel, stabilit cu familia în Canada și restabilit de curînd în Israel. A venit de mai multe ori în România. În 2001 am mai făcut un interviu cu el, cu ocazia prezentării filmului său, *Struma*, la Festivalul DaKINO. Între timp, a mai strîns niște premii Emmy (are trei acum) și a semnat în 2007 controversatul *The Last Tomb of Jesus*, al cărui producător a fost James Cameron și care a stîrmit multă vîlvă pentru că susținea că unul dintre mormintele descoperite la Talpiot în anii '80 aparține familiei lui Iisus (care ar fi fost căsătorit cu Maria Magdalena). Simcha Jacobovici mi-a spus pe banda pierdută că se pregătește de o continuare a acestui documentar (fără James Cameron, care e ocupat cu noul său proiect) și că acest documentar va aprofunda problematica primului. „De fapt, spune el, mulți oameni de știință sînt de acord cu noi.”

La București, documentaristul a venit însă cu *Charging the Rhino* (2007), primul său film autobiografic, și de aceea greu de făcut. Toți verii și unchii i-au

murit în Holocaust, cu excepția vărului Sașa. „Sînt șocat să văd cît de bine seamănă băiatul meu cu Sașa”, spune Jacobovici, care și el seamănă cu Sașa Mușat, cel implicat în jaful Băncii Naționale (da, despre care a făcut Al. Solomon *Marele jaf comunist*). Al. Solomon a fost și el la proiecție, dar Simcha Jacobovici nu i-a văzut încă filmul. Oricum, i-au trebuit cinci ani ca să-și strîngă curajul să vadă reconstituirea făcută în 1960 de autorități. Și are teoria lui despre jaf: cei șase, toți evrei, aproape toți cu funcții în aparatul de stat, au recurs la acest gest spectaculos și sinucigaș nu doar pentru că se sufocau în România, dar și pentru a le face o breșă semenilor lor. După uciderea lor (cu excepția Monicăi Sevianu, condamnată la închisoare), evreilor din România a început să li se dea drumul în Israel (contra cost, firește). Sașa și tatăl cineastului sînt personajele centrale ale documentarului care acuză România – țară pe care familia cineastului a iubit-o – nu doar pentru

participarea la Holocaust, dar și pentru neasumarea acestui adevăr. „Cînd m-am dus la Iași, nimic nu era public. Imaginați-vă că a trebuit să vin din Canada cu o placă comemorativă și s-o montez noaptea”, spune cineastul al cărui tată a scăpat ca prin minune în Iașul pogromului, supraviețuind cu un glonte lingă inimă. „Nu România a făcut ce a făcut, ci unii români transformați în rinoceri”, i-a spus un domn în vîrstă, aflat printre spectatori. „Și eu sînt evreu. Vă rog, faceți separarea.” E greu de imaginat travaliul de exorcizare a traumei Holocaustului, mai ales cînd, intervievat la București, Șerban Suru, liderul mișcării legionare (pe care statul român n-o interzice), îi spune senin că în România evreei s-au omorît între ei și că Holocaustul n-a existat.

Trilogia lui Ujică

Andrei Ujică muncește la trauma lui. A părăsit România de mai multe decenii,

dar încă exorcizează experiența comunistă. Lucrează acum la București, la documentarul *Autobiografia lui Ceaușescu*. Acesta va încheia trilogia din care mai fac parte: *Videogramme einer Revolution/Videogramele unei revoluții* (1992) și *Out of the Present* (1995). Primul este cel mai inteligent documentar despre evenimentele din decembrie '89, un film care, pe măsură ce trece vremea, limpește structurile, chiar dacă nu poate decoji adevărul. România din el rămîne însă aceeași, ca o esență eternă, tragi-comică. *Videogramele...* au avut o a doua proiecție într-un cadru extra-ordinar: Penitenciarul Jilava. Au fost prezenți: gen. Victor Atanasie Stănculescu, Andrei Ujică, Emil Hurezeanu, un numeros public format din deținuți cu note mari la purtare și din invitați ai festivalului. A fost o proiecție inedită și cam lugubră. Fortul 13, pe unde au trecut toți deținuții politici din țară în perioada comunistă, se află nu departe de locul unde a fost împușcat

mareșalul Antonescu, iar gen. Stănculescu e mîndru că împarte aceeași pușcărie cu mareșalul. Înainte de proiecție, generalul se uita la ceas. Din cauza filmului, deținuții riscuau să piardă masa de prînz. „Aștept să se lumineze cerul pentru un final care să-mi dea o viziune pentru viitor”, spune generalul care e cazat la spitalul penitenciarului și care la final le declară jurnaliștilor TV că filmul și dezbaterile i-au provocat o durere de cap. „Dacă medicii ar fi văzut filmul, nu m-ar fi lăsat să vin”, spune generalul ce pare acum infantilizat de prezența medicilor care-i ocrotesc și ordonează viața.

Pe Andrei Ujică, realizarea acestei trilogii despre căderea comunismului îl ajută într-un fel să-și exorcizeze trauma comunismului. L-am întrebat cît de adîncă e această traumă. „După părerea mea, orice individ este posesorul unei duble biografii: privată și istorică. Există oameni – dintre aceia fac parte și eu – care au o legătură mai strînsă cu cea din urmă. Oricît de absurd ar suna, ei trăiesc sub imperativul înțelegerii istoriei. E vorba, așadar, mai mult de un proces de cunoaștere decît de unul terapeutic.” Fostul textier al phoenicșilor, ajuns în 1981 în Germania și devenit la începutul anilor '90 cineast, se află acum la jumătatea proiectului *Autobiografia lui Ceaușescu*. De ce a introdus cuvîntul „autobiografie” în titlu? „Pentru că, așa cum Hitler e o sumă a națiunii germane din perioada în care a condus-o, așa și Ceaușescu este

» **Simcha Jacobovici a venit la București cu documentarul *Charging the Rhino* (2007), primul său film autobiografic, și de aceea greu de făcut. Toți verii și unchii i-au murit în Holocaust, cu excepția vărului Sașa. „Sînt șocat să văd cît de bine seamănă băiatul meu cu Sașa”, spune Jacobovici, care și el seamănă cu Sașa Mușat, cel implicat în jaful Băncii Naționale (da, despre care a făcut Al. Solomon *Marele jaf comunist*). Al. Solomon a fost și el la proiecție, dar Simcha Jacobovici nu i-a văzut încă filmul.**

În continuare în istorie“

o sumă a românilor din cei 25 de ani cît a stat la putere. De discutat e doar contribuția fiecăruia dintre noi la «greutatea» lui, ordinul de mărime variind între miligram și kilogram.“

„Cînd mi-am dat demisia ca să plec la Moscova, toți m-au crezut nebun“

Al doilea film din trilogia lui Andrei Ujică despre căderea comunismului, *Out of the Present*, este (autorul ține mult la această clarificare) o poveste despre timp, nu un documentar despre dezmembrarea URSS. Eroul său este Serghei Krikaliiov (Krikaliev, cum scriu occidentalii), singurul cetățean sovietic ce a plecat din URSS în cosmos și s-a întors în Rusia. Filmul, comparat de presa străină cu cele două mari jaloane pe care le și citează, *2001 – Odișea spațială* și *Solaris*, este format din secvențe filmate de cosmonauți în Stația Spațială, de camerele fixate în interiorul navei sau la centrul de comandă. Cineastul a petrecut citeva luni la Moscova. Norocul lui a fost că a prins momentul cînd Rusia încă era în așezare și lucrurile încă erau neclare. „Aveam o slujbă de asistent la facultatea de film din Mannheim. Cînd mi-am dat demisia ca să plec la Moscova, toți m-au crezut nebun. Numai soția și fiul meu m-au înțeles.“ Lucrînd la vizionarea și selectarea materialului, Ujică s-a întîlnit și cu cosmonauții. „Sînt niște persoane foarte pragmatice, dar sînt un fel de castă. Oricum, alcătuiesc un grup foarte mic de vreo 300 de persoane din toată lumea

» **„Așa cum Hitler e o sumă a națiunii germane din perioada în care a condus-o, așa și Ceaușescu este o sumă a românilor din cei 25 de ani cît a stat la putere. De discutat e doar contribuția fiecăruia dintre noi la «greutatea» lui, ordinul de mărime variind între miligram și kilogram.“ – Andrei Ujică**

care au reușit să ajungă în cosmos.“ Și, deși au partea lor de romantism („toți, cînd se întorc pe Pămînt, fac tot posibilul să se întoarcă, pentru că e ca un drog... și ajung ca un fel de misionari, țin conferințe prin școli...“), romantismul lor e pe altă frecvență decît cel poetic mundan. „Comentariul filmului, care este jurnalul cosmonautului, l-am scris eu, dar cînd a trebuit să citească celebrul vers al lui Paul Eluard, *Pămîntul e albastru ca o portocală*, a început să rîdă: Ha, ha, cum albastru ca o portocală?“

După 90 de minute de imponderabilitate, printre care citeva halucinante cu imagini cît se poate de reale înfățișînd andocarea navei la stația spațială sau desprinderea ei – filmate special pentru *Out of Present* –, întoarcerea lui Krika-



Discuții la Penitenciarul Jilava pe marginea documentarului *Videogramele unei revoluții (1992)*, de Andrei Ujică

liov pe Pămîntul albastru ca o portocală e ca o cădere. Cosmonautul e extras cu chingi din capsulă („E ca o naștere, nu?“, spune Andrei Ujică), și nu poate merge, drept pentru care e apucat de subțiori și săltat un pic deasupra pămîntului. „Nu ne e dor de Pămînt propriu-zis, le spusese el jurnaliștilor din spațiu, ci de oamenii de pe Pămînt.“ Pe urmă, în avionul care îl duce acasă, Krikaliiov stă lungit și pare, așa obosit și palid și cu privirea pierdută – comparația e cum nu se poate mai oportună –, ca picat din altă lume.

E dreptul fiecărui pămîntean să zboare în cosmos

Poate fi văzut cosmonautul din *Out of the Present* ca o metaforă? E salvarea din istorie o posibilă soluție? Andrei Ujică: „Da, Krikaliiov poate fi văzut și ca o astfel de metaforă, ceea ce sugerează, de altfel, titlul filmului. Cît despre salvarea din istorie, ea rămîne o soluție doar pentru cosmonauți. Și asta numai atît timp cît ei reprezintă o minoritate a umanității. Dacă o să ajungem vreodată să plecăm

cu toții în cosmos, ne vom lua istoria cu noi. Salvarea trebuie căutată așadar în continuare în istorie. Ea poate fi, fără îndoială, găsită în asumarea privirii globale asupra naturii, așa cum e ea posibilă de la hubloul unei stațiuni spațiale.“

„Ce legătură este între acest film și un festival despre drepturile omului?“, l-a întebat un spectator pe Andrei Ujică. „Nu știu, ar trebui întrebați cei de la festival.“ Eu zic altfel: e dreptul fiecărui pămîntean să zboare în cosmos. Măcar o dată.

PROMO

Sam Savage

FIRMIN

Aventurile unei vieți subterane

Traducere de Vali Florescu
Colecția „Biblioteca Polirom“

Cartea a constituit senzația
Tîrgului de Carte de la Frankfurt,
ediția 2008 – un roman vîndut în
peste treizeci de țări.



www.polirom.ro



Expresul de seară

cu Dana Pitrop și Anca Mateescu
luni-vineri ora 18.30



Radio
România
Cultural

cultural.srr.ro

Maurice G. Dantec – *Babylon Babies*

Roman-cult în Franța, *Babylon Babies* (1999) este o dare de seamă asupra unui secol XXI dezorientat, haotic, în pragul apocalipsei. Acțiunea are loc în 2013, iar mercenarul filosof Toorop, care tocmai și-a pierdut slujba, primește din partea lui Romanenko, un colonel rus avînd multiple legături cu mafia, o sarcină care îl decepționează la început, dar care se

dovedește extrem de primejdioasă: să însoțească pînă în Canada o tînără pe nume Marie Zorn. Lucrurile se complică atunci cînd Marie dă semne că suferă de schizofrenie, iar Toorop realizează că fata nu este o ființă obișnuită, ci purtătoarea unui nou virus artificial și gazda unui embrion mutant, creat de o sectă americană ale cărei țeluri sînt conceperea

unui nou Mesia și dezvoltarea unei populații modificate genetic. Explorînd simbioza om-mașină și limitele conștiinței, brodînd pe marginea profețiilor lui Nietzsche despre depășirea condiției umane, *Babylon Babies* este o carte uimitoare și captivantă, care îi asigură lui Dantec un loc în rîndul vizionarilor moderni.

**Traducere și note
de Rita Chirian
Postfață de Alexandru Matei**

– Fragment –

Noaptea-i cel mai bun moment să ucizi. Vizorul Schmidt & Bender era prevăzută cu un amplificator fonic de definiție inegalabilă, iar țeava Barrett-ului de ultimă generație – cu un amortizor care anula atît luminiscenta împușcăturii, cît și sunetul pe care-l producea. Era arma sniper-ilor din armata americană, armă serioasă, în același timp rudimentară și sofisticată, una care

chiar făcea toți banii. Trebuise să ducă o lungă muncă de lămurire, săptămîni la rînd, ca gherila uigură pentru care lupta să se decidă să comande cîteva bucăți. Trofeele de război pe care le duseseră la cartierul general al prințului „Shabazz”, Ali Valikhan, fuseseră cum nu se poate mai edificatoare.

Tot noaptea-i cel mai bun moment pentru citit. Cum somnul e nefolositor ori, dintr-o mie de motive, imposibil, Toorop știa că trebuie să profite ca să-și hrănească creierul cu cărțile lui de căpătîi. Bineînțeles, pînă și la granița vestică a Chinei, în plin război, nu era greu să dai peste exemplare din „Playboy”

sau „Reader’s Digest”, însă Toorop prefera să stea cu altele sub nas: *Arta războiului* a lui Sun Tzu, *Cele treizeci și șase de strategeme*, *Jurnal pe motocicletă* al lui Guevara, *Cei șapte stîlpi ai înțelepciunii* de T.E. Lawrence, *De bello Gallico* de Iulius Cezar, iată ce cuprindea grosul bibliotecii lui, pe lîngă *Știința veselă* și *Ditirambii lui Dionysos* de Nietzsche și o culegere de poezie persană. Cititul îi permitea să confrunte experiențele noi cu înțelepciunea predecesorilor. Toorop știa mai bine ca oricine că nu servește la nimic să pui tu coada la prună, mai ales în timpul unui război, în fața unor inamici mai numeroși și superiori din punct de vedere tehnic.

Astfel că, după victoria de la Urumqi a forțelor chinezești, Toorop începu să ducă muncă de lămurire cu prințul Shabazz să poarte o luptă adaptată la propriile mijloace și la cele ale adversarilor – în contextul unui război de uzură. Nu neapărat să dai o lovitură decisivă, dar măcar să cauzezi o hemoragie constantă fără a-ți produce pierderi însemnate. Cu unități ușoare întinse de-a lungul graniței dintre Kirgizstan, Kazakstan, China Populară și comandouri ale forțelor speciale capabile să supraviețuiască din mai nimic, adînc infiltrate în spatele liniilor inamice. Mai mult, Toorop îl convinsese pe fiul unui magnat uzbek și al unei prințese uigure, care vorbea mai multe limbi străine și studiaseră la Harvard, să citească și, mai ales, să le citească oamenilor lui un număr oarecare de cărțuși pe care orice soldat profesionist ar trebui să le parcurgă. Comandamentul tactic al ofițerilor și comportamentul subofițerilor – ba chiar cel

al simplilor soldați – se îmbunătățiră substanțial în această perioadă. Rata de supraviețuire sporiră considerabil. Mașinile de război distruse și pierderile suferite de oponent urmară aceeași tendință. Toorop simți un irepresibil puseu de orgoliu.

Pînă cînd, într-o bună zi, îl luă pe prințul Shabazz deoparte. Acesta tocmai se întorsese de la Almaty, unde se ținuse o conferință secretă a mișcării naționale uigure. Recentele campanii conduse cu succes de Forțele de eliberare a Turkmenistanului de Est îi întăriseră poziția în cadrul conferinței. Pe de altă parte, umblau zvonuri conform cărora divizia locală de grăniceri urma să fie înlocuită de o unitate combatantă venită din centrul Tibetului. Pentru Shabazz și pentru luptătorii uiguri era o dovadă că le-au tras o smotoceală bună alora din unitatea 27 și că activitatea lor chiar îi neliniștea pe capii de la Beijing.

Toorop nu vroia să le strice cheful, dar le temperase intrucîtva înflăcărarea. Distracția s-a terminat, acum trebuia să se treacă la lucruri serioase, era musai să fie cu ochii în patru să nu se mai întimplă un dezastru ca acela de la Urumqi.

Douăzeci de ani de război, asta te oțelea și tot asta-ți călea mușchii și caracterul. Dar și uza omul în cele din urmă. Mai cu seamă cînd îți făceai un scop din apărarea cauzei pierdute.

Toorop se dăduse de ceasul morții tot repetîndu-le ce trebuia odată să înțeleagă: se impunea de urgență să fie concentrate eforturile tuturor forțelor implicate direct – gherila tibetană, armata provinciilor secesioniste din sud –, să realizeze astfel o extindere a conflictului la nord-vest de Beijing, în încercarea de a reinvia o mișcare de independență a manciuriilor, precum și în Mongolia Centrală. De asta – Toorop prevăzuse bine – erau puternic interesați

cei din serviciile secrete rusești și mai ales colonelul ala mînjit pînă la coate, care le furniza armamentul. Dar, în timpul asta, Toorop mai constată și următoarele: conferința națională uigure îi păsă la fel de mult de Tibet sau de Hong Kong ca el la primul glonț de AK-47, fiecare era prea preocupat de propria lui luptă pentru putere.

În aceeași seară, o seară de primăvară, chiar în ajutorul operațiilor din Tian Shan, pusese problema deschis:

— Trebuie neapărat să cădem la pace cu FLNO (1), toată ciorovăiala asta politică nu duce la nimic, blochează bunul mers al conferinței, paralizază pe de-a-ntregul înaintarea strategică a mișcării.

Toorop vorbea în engleză. Cu un soi de mică sirenă de alarmă în cap. Dați-i un cal celui care zice adevărul, spune un proverb afgan, s-ar putea să aibă nevoie de el s-o ia la goană.

— Eu? Să cad la pace cu porcul ăla de Akmad? Niciodată! Auzi? Niciodată! Nici nu-ncapă vorbă, să nu-ncerce nimeni să mă facă să trădez memoria tatălui meu!

Ochii tînărului șeic îl străpunseseră pe Toorop precum aceia ai unuia dintre uliții lui de vînătoare kirgizi; ca ai aceluia care, cu cîteva minute mai devreme, i se așezase pe mînă să ciugulească de pe degetele desfăcute o bucățică de carne crudă.

Tatăl lui Shabazz fusese ucis în condiții misterioase chiar la începutul secolului. Explozia mașinii care l-a omorît, pe el și pe garda lui de corp, la Tașkent, nu fusese niciodată revendicată, dar Shabazz era convins că aceia care o comandaseră, respectiv executaseră lovitură, fuseseră Akmad și cei care erau acum în FLNO.

Din perspectiva asta, *vendetta* îi duse sepe înapoi în epoca lui Tamerlan, nu

» „*Babylon Babies* este o carte-cult – ciudată, psihedelică, cyberpunk, ea ne povestește cum lumea nu încetează să se complice și că în fața unei asemenea provocări literatura nu trebuie să rămînă nepăsătoare.” („Lire”)





» Romanul a fost ecranizat în 2008, în regia lui Mathieu Kassovitz, avându-i în distribuție pe Vin Diesel, Mélanie Thierry și Gérard Depardieu. Filmul *Babylon A.D.* rulează și în cinematografele din România.

puteai conta pe vreo concesie din partea lui.

Trebuia ca poziția lui Shabazz să fie ceva mai flexibilă. Doar o unificare prealabilă a mișcării naționale uigure ar fi permis să se întrevadă un avans major: coordonarea strategică și operativă cu mișcările de rezistență tibetane și cu armatele sudiste.

— Prințe Shabazz, e un moment critic, forțele nordiste au recăpătat controlul asupra terenului din împrejurimile Shanghaiului, se zice că Wuhanul o să cadă de pe o zi pe alta, iar rușii ne avertizează asupra unor concentrări de trupe la Duku, pe cursul superior al fluviului, nordiștii ar putea să o ia prin Kunming și să atace din spate forțele democratice și apoi Hong Kong-ul dincolo de Guangxi, trebuie să...

— Oprește-te imediat, frate Toorop.

Prințul Shabazz ridică mîna.

— Oprește-te. Foarte interesant, dar, cum fără îndoială știi, n-avem nici o posibilitate de a controla cursul evenimentelor pe Yangzi Jiang!

Ironia lui era cam străvezie, iar șeicul căută sprijin la ofițerii lui, care încercară să ridă cu eleganță, după principiul că nu se prea face să-ți rizi în pumni de un diplomat din Afacerile Externe.

Toorop schiță un zîmbet slab.

— Tocmai asta-i problema, prințe Shabazz, n-avem *niciodată* nici o modalitate de a influența cursul eveni...

Tînărul șeic i-o reteză, agasat.

— Și cum ai vrea să avem?! Ne-am apropiat noi *vreodată* de izvoarele fluviului?

Toorop își puse pielea la bătaie. Desena cu degetul pe pămîntul nisipos o hartă sumară.

— De-asta pierdem războiul, fiecare în parte. Miliția hanilor în Tibet, grănicerii aici, grosul din APL – în centru. Dacă nu ne unim rapid forțele cu ceilalți revoluționari, atunci nordiștii or să ne

învingă. Anul trecut și-au încetat atacurile, au prins puteri, or să ne facă de petrecanie rînd pe rînd, credeți-mă, cînd or să treacă la ofensivă, nimic n-o să le stea în drum.

— Sintem pe cale să-i oprim, Toorop.

Toorop surise amar. Degetul schiță câteva săgeți, de la nord la sud. Harta Chinei semăna cu un animal monstruos.

— Nu, prințe Shabazz, sintem o pișcătură de țînțar pe dosul unui elefant, asta sintem. Unitatea 27 și celelalte unități de grăniceri, tot o varză călită, așteptați să vedeți un pic cum diviziile aerportate ale APL-ului or s-ajungă...

— Ce-ai vrea să facem? făcu Shabazz, implorîndu-l pe Allah, cu brațele ridicate către cer. Sintem în mîinile lui, ca și chinezii din sud, chiar dacă se încapățînează ei să nu bage-n seamă învățătura din Scrierile lui.

— Trebuie să ne unim forțele, spuse Toorop cu un oftat iritat.

— Și cam cum ai vrea tu să ne unim forțele cu o armată situată la cinci mii de kilometri de-aici?

— Trebuie în primul rînd să ne unim toate forțele, prințe Shabazz. Trebuie să scoatem din impas conferința națională, trebuie să ne unim cu FLNO și cu aliații lor, apoi va trebui să ne concentrăm eforturile alături de tibetani. E musai să sprijinim armata sudistă, trebuie să le tragem un măcel pe cînte în vestul Chinei, prințe Shabazz. Uite cum putem să ne coordonăm eforturile cu forțele democratice.

Lui Shabazz nu prea-i miroși bine; argumentele-l atinseseră ca o salvă de artilerie asistată de calculator, cu progresia reglată metru cu metru.

— Akmad n-ar fi un aliat potrivit, îi răspunse prințul, cu o moacă disprețuitoare.

Toorop trebuia să recunoască – Akmad nu era decît un gangster de duzină. Un traficant de droguri și de arme care

se îmbogățise în primul rînd din comerțul cu arsenale complete către diferite facțiuni afgane în anii nouăzeci. Era din păcate în cîrdășie cu mafia din Dushanbe și din Almaty și-și constituise scheletul formațiunii paramilitare mai ales printr-un formidabil potențial de resurse umane.

FLNO devenise repede principalul braț armat al mișcării uigure. La începuturi, fusese aproape singurul.

— În linii mari, nu trebuie decît să-l facem să înțeleagă că obiectivul principal e independența țării voastre. Nu pentru asta se luptă?

Shabazz nu-i răspunse nimic. Îl privea pe Toorop fără să clipească.

— Șeicule Shabazz, aproape că îl imploră Toorop, vă rog să înțelegeți că soarta Chinei întregi e-n mîinile voastre... Dar, altfel, nu putem face nimic fără cei din Hong Kong, din Shanghai și din Lhasa. Destinele noastre sînt strîns legate. Toate cărțile pe care vi le-am dat nu vorbesc decît despre asta: forțele minoritare luate separat nu pot să clatine colosul decît dacă se prind în același joc cu inteligență și determinare, unindu-și forțele, și, mai ales, făcîndu-l pe inamic să și le dezbine pe ale lui. Amintiți-vă de Iulius Cezar la Alesia (2).

Shabazz încheie discuția cu un simplu gest.

— O să văd ce pot face, Toorop, zise.

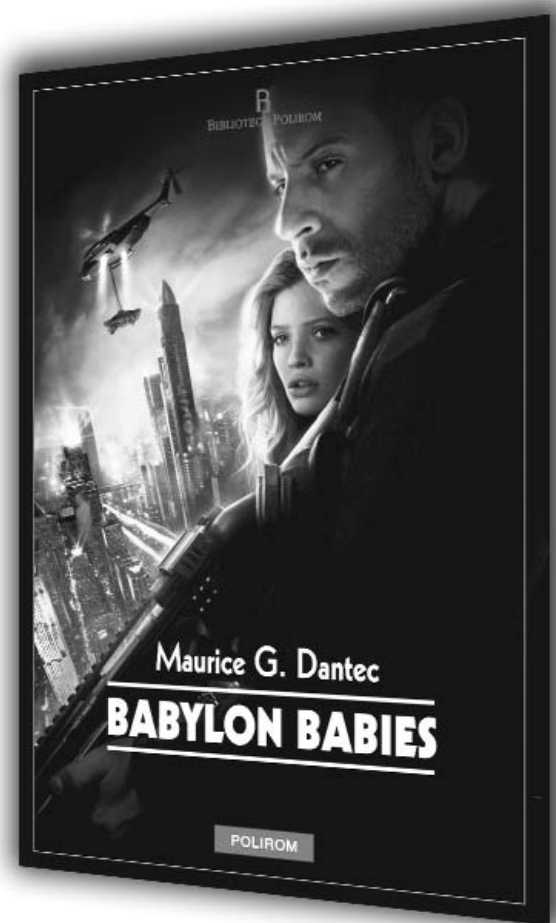
Nimic nu putuse fi făcut, evident.

1 Frontul de Eliberare Națională a Uigurilor (Front de Libération Nationale d'Ouïgours)

2 Bătălia de la Alesia (52 î.Cr.), înfruntarea decisivă dintre Cezar și Vercingetorix, căpetenia galilor, victorie renumită de Cezar și trupele lui — inferioare numeric celor ale galilor — grație unor mișcări tactice riscante, dar hotărîtoare.

AUTORUL

„Sînt o mașinărie. Păstrez o distanță egală atît față de natură și artificial și, respectiv, de frumusețe și abominație, cît și față de știință și revelație”, notează pe site-ul lui Maurice G. Dantec, născut la Grenoble în 1959. Și-a făcut studiile într-un liceu din zona Parisului, iar după un an petrecut la Facultatea de Litere a fost muzician într-o formație de rock'n'roll-technopunk și redactor. Pasionat de science-fiction și de romanele noir, Maurice G. Dantec se dedică scrisului, publicînd mai întîi eseuri, apoi romane, dintre care amintim *La sirène rouge* (1993, Premiul pentru cel mai bun roman polițist), *Les racines du mal* (1995, Prix de l'Imaginaire) sau *Villa Vortex* (2003, în pregătire la Editura Polirom). Site-ul autorului: www.mauricedantec.com



Jurnalul unui

Am așteptat cu ceva emoții romanul lui Dan Lungu, fie pentru că eram foarte curios să văd în ce direcție o ia, după *Sînt o babă comunistă!*, fie pentru că, personal, „țin” cu *Cheta la flegmă* mai mult decît cu romanul menționat mai sus.

Și, oricît ne-am feri de cuvinte mari, personajul lui Dan Lungu caută un sens vieții, înconjurat de bizoni plini de certitudini. Deși plecat în căutarea certitudinii, pe parcursul odiseei se va descotorosi de tot ce considera a fi valabil fără tăgadă.

Dan Lungu descrie două medii total diferite

Mai există un palier comun celor două structuri, un fir roșu care le unește și le traversează: cel al memoriei, fie că este vorba despre memoria naratorului ori a personajului (în cazul capitolelor de persoana a treia), fie că e vorba despre memoria Margăi, recuperată prin amintirea unor discuții avute cu iubitul. Sincer, acest palier al rememorării mi s-a părut cel mai puternic și mai delicat în același timp. E un palier învățat foarte bine de la Anton Holban, cred eu.

Personajul ironic, blazat, ateu al incipitului va evolua, pe parcursul odiseei personale, într-un tip atent la tot ce se

Bogdan-Alexandru Stănescu

Ca un făcut, Lungu a virat-o fix în direcția care-mi convine, și a făcut-o surprinzător de pregnant. Cum să uiți o femeie este, cred, cel mai „serios” roman al prozatorului. Serios în privința abordării unei teme destul de dificile: cel mai greu e să scrii bine despre dramele comune. Și ce poate fi mai comun, mai banal și mai tragic decît pierderea unei iubiri? Cam asta e problema naratorului nostru, care, într-o seară, e părăsit de iubită. Iubită care lasă în urma ei un bilet ce s-ar fi potrivit și-n gura vreunei slujitoare a lui Apollo: „Dragă Andi, am plecat. Te

rog să mă ierți! Cîndva o să înțelegi. Marga”. Ce urmează este o descriere minuțioasă a etapelor prin care trece părăsitul: nedumerire, refuzul de a crede, apatie, somnolență, încet, încet... coșmar. Cartea e structurată binar, jumătate, scrisă la persoana întâi, urmărește firul acțiunii din momentul părăsirii, cealaltă jumătate, scrisă la persoana a treia, îl urmează pe Andi de-a lungul odiseei post-traumă, în căutarea diverselor metode de uitare. Un capitol așa, unul invers.

Ce reușește această construcție este, în primul rînd, să creeze o atmosferă apăsătoare, sufocantă, tocmai pentru că dispărește imprezizibilul *à la longue*. Căutarea unui sens își devine propriul scop.



Unul dintre cei mai apreciați compozitori contemporani
György Kurtág



© premieră mondială
Inspirată de teme populare românești

În direct la **Radio România Muzical**
și în rețeaua Uniunii Europene de Radio

Concertul Corului Filarmonicii
"Transilvania" din Cluj
Dirijor Cornel Groza

Duminică, 29 martie, ora 18.30

Radio România Muzical se aude în FM (97,6 și 104,8) pe satelit și live online muzical.srr.ro

Centrul Național al Dansului

suntem aici

Bd. Nicolae Bălcescu 2
București
Tel.: + 40 (21) 318 86 76
office@cndb.ro
www.cndb.ro

Centrul Național al Dansului

cafe deko

alternativ, 24-FUN, Supliment Cultural, HotNews

SEMNAL



Nora Iuga, *Hai să furăm pepeni*, colecția „Fiction Ltd”, Editura Polirom, 216 pagini, 32.95 lei

Romanul Norei Iuga este un *du-te-vino* captivant între dezbateră din jurul fetei de 11 ani, însărcinată în luna a șasea și întâmplări autobiografice. Sînt astfel narate întâmplări savuroase ori cutremurătoare, pretext al unor reflecții uneori amare, alteori apologetice, memorialistica întîlnindu-se în mod fericit cu ficțiunea. „Fluxul conștiinței”, deși prezent, nu înlocuiește intriga, romanul nefiind unul „intelectualizant”, ci unul în care filonul de autentic prozator al Norei Iuga transpare fără străduință.

„La Nora Iuga totul pare să-și găsească locul în nelocul lui, fără să ne ducă cu gîndul la o *écriture automatique* suprarealistă, în sensul clasic al cuvîntului. De aceea, Nora Iuga se prezintă aici, în Germania, ca o mare scriitoare europeană.” („Frankfurter Rundschau”) „Aceste scrieri sînt rezultatul unei voluptăți insașiabile a limbajului. Aici nu există teorie, nici ideologie, există doar un limbaj în care se consumă laolaltă înaltul cu adîncul, sacralul cu obscenul... Limbajul și trupul se denunță permanent în universul Norei Iuga ca și cînd ar fi unul și același lucru.” („Stuttgarter Zeitung”)



Daniel Cristea-Enache, *Timpuri noi*, colecția „Critică și Istorie literară”, Editura Cartea Românească, 464 de pagini, 39.95 lei

Volumul tinărului critic literar este conceput ca o istorie literară vie, care încă se scrie în momentul lecturii. Nici un autor nu este prins definitiv în acul insectarului. Toți se mișcă și continuă să scrie, încercînd să-și ia revanșa față de judecata critică din momentul întîmpinării, în volumul următor.

Timpuri noi este o carte despre literatura română pe care tocmai o citim. Daniel Cristea-Enache stabilește, deja, un canon propriu, peste care cu greu se mai poate trece.

„Alături de Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache formează vîrfurile de atac al noii critici literare românești din anii 2000. S-a format încet, temeinic, ucenic răbdător și bine înzestrat, rămînd fidel mentorilor săi (Valeriu Cristea, Eugen Simion, Dumitru Micu), după care și-a început gospodărește autonomia profesională.” (Dan C. Mihăilescu)

mal-aimé

întîmplă în jur, un fin observator al oamenilor și un... credincios „de rit subiectiv“. Faptul că-și trimite personajul, jurnalist de investigație la un cotidian de provincie, în mijlocul „pocăiților“ îl ajută pe Dan Lungu să descrie două medii total diferite, și o face cu virtuozitate. Pe de o parte, șeful de la ziar, cinicul investigator-jumultor și șantajist Bodo, de partea cealaltă incredibil de autenticul și prea-fericitul șef de congregație neoprotestantă Set, sînt două căi de acces prozastic în două lumi care se intersectează doar în conștiința lui Andi. O conștiință tulbură, de bărbat terminat.

Nu se simte nici un pic din bășcălia scremută a altor prozatori

Acum, sînt convins că Dan Lungu s-a săturat de următoarea observație, dar n-o pot ocoli: se simte din plin ochiul sociologului, mai ales cînd intră în comunitatea neoprotestantă. Sociologul vede, sintetizează, numără și împarte, prozatorul se ocupă cu „infuzia“ de viață și cu arhitectura celei de pocăiți.

O mostră: „Printre picăturile de ploaie, la fereastra casei de alături zări o față de copil. Un portret pointilist. Ar fi vrut să-i facă din mină, dar mișcarea din sală îl luă prin surprindere. Oamenii se ridicară în picioare. Semnalul nesperatei plecări îl smulse din contemplație și își puse rapid și practic problema umbrelor. N-avea bani de dat pe taxi, și-așa era la limita de avarie. Dar iată că se înșelase, oamenii nu se grăbeau la ciorba de văcută, ci se pregăteau să cînte. Pe podium apăruse un tip blond și voinic, gen Nichita Stănescu, cu chitara atîrnată de gît. O mingîia ca pe o mitralieră. Un mărunțel brunet și hotărît aranja ecranul videoproietorului, astfel încît strofa să nu se piardă în peisaj. La un semn, prinseră cu toții glas. Blondul controla

întreaga operațiune. Evident, se așteptase la ceva angelic, di-afan, plin de fior divin, ca la corurile ortodoxe sau măcar ca la cele catolice. Dar nu, nici vorbă, cu toții cîntau vesel o melodie legănată, cu accente disco, iar versurile erau de-a dreptul școlărești:

«Bate azi Isus la poartă,
Azi, chiar azi;
Și întreabă dea ta soartă,
Azi, chiar azi».

Rimele erau banale, ritmul șchiopăta binișor, iar cratima fusese păpată de lup. Dar lor nici că le păsa de asta, cîntau din toți rărunchii, radiind de fericire. Două doamne serioase, vecine de scaun rabatabil, una în costum maro și cealaltă în fustă și bluză, țineau cîte o mîna în sus, ca la perfuzii, cîntînd de mama focului”.

Asta e partea light a romanului, cea pătrunsă de ironie, spațiul în care Dan Lungu se simte cel mai confortabil, pentru că are ochi și ureche

pentru așa ceva. Nu se simte nici un pic din bășcălia scremută a altor prozatori care încearcă să fie amuzanți: lui îi vine natural.

Ce m-a surprins însă la acest nou roman este latura sa „serioasă“, tragică. Nu vreau să spun că *Sint o babă comunistă!* nu este, în fond, tot o tragedie, dar acolo e o tragedie care, înainte de a fi personală, își trage sevele din istorie. Baba comunistă e călcată în picioare de istorie, pe cînd Andi, jurnalistul lui Dan Lungu, trece pe lîngă această istorie, tocmai pentru că trăiește cu fervoare o istorie personală. O poveste cu atît mai tragică pentru că este, repet, comună, banală. Aici se simte adevăratul scriitor: în locul comun, atunci cînd reușește să sacralizeze prin „înstrăinare“ cotidianul.

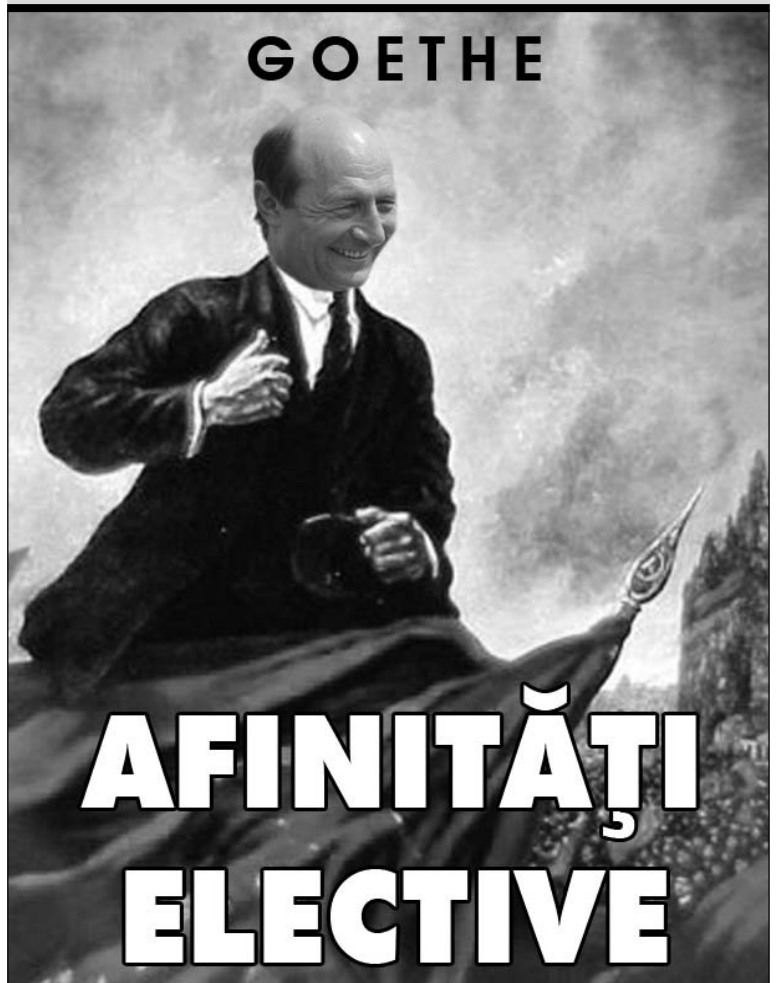


N-o să învețe nimeni cum se uită o femeie din această carte, dar s-ar putea învăța destul de multe despre cum se scrie proza. Un roman cu atît mai surprinzător cu cît pare foarte simplu, toate pîrghiile destul de complexe structuri narative sînt excelent camuflate. Iar Margă e o adevărată lecție despre cum poate străluci un personaj în propria absență. Mi-a amintit, și nu numai datorită numelui, de Maga lui Cortazar, acea enigmă a *Sotronului*.

Cred că, alegînd să scrie acest roman, și fiindcă a făcut-o așa, Dan Lungu a cotit-o la timp – și în direcția bună.

Dan Lungu, *Cum să uiți o femeie*, colecția „Fiction Ltd“, Editura Polirom, 2009

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU



Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

**SUPLIMENTUL DE CULTURĂ
SE AUDE LA**



**în fiecare vineri,
de la 20.00
cu Anca Baraboi și
George Onofrei**



La Cenaclu (I)

La vîrsta participărilor la cenacluri, eu n-am fost cîtuși de puțin atras de ideea de a merge la vreunul. Literatura în comun și critica, tot devălmașă, pe marginea ei nu-mi inspiră prea multă încredere. În plus, era suficient să mă gîndesc la acei colegi de liceu ori facultate cu minuțele pe sus, să răspundă primii, mereu intervenind, comentînd, divagînd, ca să ocolesc orice experiență de colectivism literar.

Nu spun că cenaclurile nu pot avea profesionalismul și valoarea lor formativă. Mai ales în anii comunismului, ele reprezentau și o platformă a deliberării, o mică

piață de idei, fie ele și subversive, subterane. Dar, în anii '90, între a citi și a scrie pe cont propriu și, pe de altă parte, a participa la lecturi și dezbateri cenacliste, aderînd la o doctrină sau la o poetică împărtășită de toți cei de față, am optat pentru prima variantă.

Ironia sorții a făcut însă ca de anul trecut să devin, nu cenaclist, dar „supra-cenaclist“ la MNLR. După ce l-am refuzat de două ori, ca potențialul Papă, pe noul director al instituției, a treia oară am fost nevoit să accept oferta lui Radu Călin Cristea, trădîndu-mi vechile convingeri. Aproape

abjurînd, m-am văzut cooptat într-un „nemilos trident critic“, alături de Paul Cernat și Tudorel Urian. Rapid, tridentul s-a transformat într-o furcă, prin renunțarea lui Paul, și ne-a revenit, lui Tudorel și mie, ingrata sarcină de a asculta autori în plin (și lung) proces al formării; de a-i prezenta publicului din sală; de a le tăia avîntul unor lecturi de peste 20 de minute; de a da și a lua cuvîntul fiecărui cenaclist de la MNLR, veghind la menținerea în perimetrul civilității; în fine, dar nu în ultimul rînd, de a ne prezenta propriile impresii pe marginea celor citite, într-un verdict argumentat și sistematizat.

Cenaclul a început așa cum mă așteptam: rău.

Cîțiva participanți în sală, evident rătăciți printre alte obligații, ascultau, alături de bieții moderatori, niște texte pe cît de lungi, pe atît de indigeste, de o mediocritate sumbră, fără speranță. Îl căinam, retrospectiv, pe Lovinescu și mă gîndeam, cu o bucurie lașă, că a doua oară nu voi mai călca la masa de tratative estetice a unui cenaclu.

Mi-a fost însă jenă de Radu Călin Cristea, cu speranța lui oarbă că se va mișca ceva în sfera literaturii vii la Muzeu. De atîtea ori îi criticăm, de pe margine, pe cei care încearcă să facă un lucru sau altul, în terenul socio-cultural; iar cînd sîntem invitați să ne implicăm, dăm bir cu fugiții, preferînd comoditățile tribunei.

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Ruminînd aceste frumoase principii și muștrîndu-mă, alternativ, că n-am învățat încă să spun *nu*, mă îndreptam, cu umerii coborîți, spre a doua ședință a Cenaclului, la o nouă întîlnire cu literatura vie. Deja manifestarea noastră dobîndise o dîmbovițeană notorietate, printr-un articol amplu și impregnat, marca Marin Mincu. Tudorel scăpase de furia celui care i-a descoperit pe toți și pe toate (fără ca meritele să-i fie vreodată recunoscute); dar cei doi Cristea, directorul și modera-

torul, beneficiau de niște epitet... Aflam, din faimoasa revistă „Paradigma“, că mă instalasem – cu bucele obrăjilor nu știu cum – ca un hitlerist la MNLR, furîndu-i distinsului profesor, mentor a două generații, Cenaclul pe care el îl fondase. Plus ziua de miercuri, care era tot a lui.

Ajuns la sediul instituției unde se petrecuse raptul, mi-am propus să fiu și mai atent la întreaga desfășurare a ședinței literare. Urma să fie, pentru mine, ultima.



DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Fragment cu premiere

Veronica D. Niculescu: Azi am luat primii bani pe o traducere literară (discuție din vara lui 2008). Am muncit astă-iarnă trei luni la carte, s-a publicat deocamdată o pagină într-o revistă (însă mare, cuprinzînd cam șase pagini de carte). Ca dulce bonus, așteptînd în redacție, am ridicat în brațe o fetiță cîrlionțată, ca să vadă pe fereastra mansardei turnul cu ceas. Am plecat cu banii, am lăsat fetița.

Mi-am amintit astfel de primii bani cîștigați vreodată, eram în clasa a noua, era sfîrșit de toamnă, începea școala și ne-au plătit pentru perioada de practică. Culesesem struguri pe dealurile înșorite din Argeș, struguri mari, verzi, de masă, cu boaba cît ochiul cerbului. 60 de lei a costat munca mea, evaluată în găleți răsturnate-n remorci la capăt de rînd. Practica (oricît de aberant sistemul) era totuși o plăcere – luna de toamnă petrecută pe dealuri, lungi excursii cu colegii – fără uniforme! –, ore petrecute în vița de vie, struguri cît poftai, cu ocheade printre ciorchini, cu povești de dragoste crude, necrescute, ca niște cîrcei abia ițiți, acrișori...

Mi-am luat atunci o pereche de mănuși de blană cu un deget, maro, care-mi dădeau probabil un aer de urangutan pui. Bani de pe traducere mi-i iau în vacanță la Sziget, îmi ajung ori de-o pereche de blugi, ori de cîteva brățări și-o geantă colorată, de la tarabele de pe insulă. Îmi plac premierele, asta-tot.

Emil Brumar: Am trăit și eu azi o premieră. Poate o voi povesti cîndva, acum încă sînt sub vraja ei...

V.D.N.: Îi vine ei ziua de purtat pălărie cu pană de păun. Nepovestite, premierele se rotunjesc. Se dodoloație!

E.B.: Trebuie să fi fost nostimă ca urangutan pui! În ce clasă erai? Cît

» **Proful de desen, poreclit Creoane (după propria lui pronunție șchioapă, fiindcă niciodată nu zicea „creioane”), era celebru fiindcă se uita, de la catedră, pe sub băncile noastre. Pierdut...**

despre premiere, tot o să fie! Destul de dodoloațe, sper...

V.D.N.: Începeam clasa a noua, 14 ani, chiar eram un pui de urangutan, abia-mi scosesem buletin. O să fie? Premierele – unele sînt de povestit, altele de nepovestit, dar altele-s chiar ele povești... iar pentru unele bucurii plătești cu vîrf și îndesat, dar asta-i altă poveste.

E.B.: Te și văd, la 14 ani, printre ciorchini de struguri, aruncînd ocheade... Eu eram la o școală, pe la vîrsta aceea, doar cu băieți... Tot liceul, de fapt cele zece clase, l-am făcut așa... Normal, ne îndrăgosteam de profe, în lipsă de colege... Mai ales de profa de română, Blănaru; păcat că nu mă prea suporta, avea un cui împotriva mea de cînd am dat ca exemplu de propoziție simplă: Eu mînînc! A considerat că-mi bat joc de dînsa și era cît pe ce să mă dea afară din oră!!! Cred că antipatia pentru mine era un transfer al rîcii ei față de maică-mea, pe care o cunoștea, amîndouă treceau drept femei frumoase! Sau mă înamoram de cea de matematică, foarte tînără și cam gravidă, dar asta nu conta... Ei bine, ea chiar m-a dat afară din clasă fiindcă mă uitam foarte fix și lacom, din banca a patra, la sîinii enormi, umflați deja de lapte! Și încă nu se făcea practică agricolă pe vremea mea... Cine știe ce isprăvi mi s-ar mai fi întîmplat printre cocenii de păpușoi!

V.D.N.: Și eu am fost tot la o școală de băieți! Fostă... Aș putea idiliza, dar aș minți. Proful de desen, poreclit Creoane (după propria lui pronunție șchioapă, fiindcă niciodată nu zicea „creioane”), era celebru fiindcă se uita, de la catedră, pe sub băncile noastre. Pierdut... Proful de chimie ne îngheta sîngele în vene – bețivan, ura fetele, ne înjura printre dinți fără nici un motiv, plimbîndu-se printre bănci, uneori mai apuca de păr vreo colegă și o dădea cu capul de bancă. Așa că nu mă îndrăgosteam de nici un profesor. Nu mă îndrăgosteam de nimeni, de fapt, la 14 ani. Copilăream, eram sperioasă ca o pisică de apartament în timpul artificilor de Anul Nou. O pisică destul de jucăușă, în rest... ei, dar mi-am amintit acum de profesorul de română din școala generală! Da... Că eram mai jucăușă la 12 ani decît la 16. Da, cam așa...

Romanul dictaturii vs Romanul dictatorului

Romanul despre dictator a reușit să elimine timiditatea foiletoanelor care, deși condamnau dictatura, erau lipsite de valoare estetică. Ceea ce aducea nou acest tip de roman la începutul anilor șaptezeci, cînd în literatura hispanoamericană s-a produs „boom”-ul romanelor despre dictator, era sondarea universului intim al tiranului, care devenea personaj literar. În literatura română nu

există romane ale dictatorului. Avem în schimb romane despre dictatură. Cele mai bune astfel de romane sînt cele ale lui Radu Aldulescu, Dan Stanca și Daniel Bănulescu, al cărui *Cel mai bun roman al tuturor timpurilor* încheie trilogia ce conține alte două cărți despre Epoca de Aur. Este vorba de volumele *Te pup în fund conducător iubit* și *Cei șapte regi ai orașului București*.

Dacă romanul dictatorului vrea să îngroape în trecut figura tiranului, descompunînd, prin ironie și sarcasm, mecanismul odios al puterii și transformîndu-l într-o caricatură, romanul dictaturii reușește să demonteze sistemul opresiunii comuniste și să rescrie istoria dintr-o nouă perspectivă. De veghe în noaptea totalitară, Daniel Bănulescu transformă, cu talent, bezna comunistă în comedie de bună calitate și chiar într-un „bilci drăcesc”, cum spune Dan C. Mihăilescu. *Cel mai bun roman al tuturor timpurilor* ne plasează la începutul anului 1989, cînd, sătui de atîta mizerie și sărăcie, cîțiva indivizi pun la cale asasinarea „tovarășului prea iubit”. Un roman care încheie o trilogie și, în același timp, o epocă.

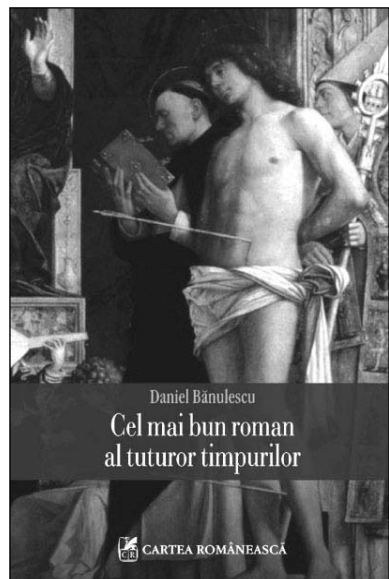
Personajele, aceleași ca în celelalte două romane ale lui Bănulescu, continuă căutarea zbuciumată a credinței, într-o lume condusă de o adunătură de șarlatani în frunte cu Marele Farsor, deși personajul Ceaușescu construit de Bănulescu este destul de schematic și de șters. *Cel mai bun roman al tuturor timpurilor* recuperează suferințele trecutului, umbrele comunismului care ne-au bîntuit atîția ani. Ficțiunea încearcă să explice realitatea istorică, încearcă să o completeze sau, mai bine zis, să o corecteze. Importantă este nu figura dictatorului, care ocupă un rol secundar în roman, nici mecanismul puterii, ci starea de teroare instaurată de sistemul totalitar. Există ceva fabulos și oniric în romanele despre dictatură din Balcani, ceva ce ține de mentalitatea noastră, a oamenilor din est. Ceea ce s-a întîmplat în România, dar și în celelalte țări din zona Balcanilor, nu poate fi înțeles cu ajutorul rațiunii, ci dimpotrivă, cu cel al

ficțiunii, căci întîmplările povestite de Daniel Bănulescu de exemplu, în *Cel mai bun roman al tuturor timpurilor*, țin mai mult de domeniul fabulosului.

Ce-i lipsește tiranului din Balcani pentru a deveni personaj literar?

Așa este și cazul lui Ismail Kadare. Îndosariați, cu vise și identități furate, oameni pierduți în iarna comunistă, eroii lui Kadare își trăiesc insomnia într-un infern birocratic, așteptînd-și rîndul în fața camerelor de izolare. Albania comunistă se ascunde în spatele metaforelor subtile cu care Ismail Kadare își construiește acest palat al viselor, în care oamenii sînt înregistrați în dosare, prin visele lor, pe care au datoria să le povestească în fiecare zi. Albania suferă de insomnia popoarelor, fiindcă acest popor a fost privat de dreptul de a visa, fiind menținut într-o stare de insomnie care l-a suflat încetul cu încetul. Sînt insomniace popoarele care produc o cantitate mică de vise.

Poporul român, în curs de trezire după o lungă insomnie, îndosariat și el pînă peste Casa Poporului chiar și astăzi, se poate regăsi ușor în romanul lui Kadare. Despre dosariada comunistă s-a scris și se va mai scrie mult timp de acum încolo, la fel ca și despre dictatura comunistă. De ce însă nici unul dintre autorii români nu a scris un roman al dictatorului, așa cum au latinoamericani? Ce-i lipsește tiranului din Balcani pentru a deveni personaj literar? Dar poate că nu dictatorul e de vină, ci scriitorii care nu au știut să sondeze universul intim al tiranului și



să-l transforme într-un personaj literar verosimil. În America latină au fost două momente care au marcat istoria romanului: perioada de dinainte de 1970 și perioada de după „boom”, cînd foiletoanele au fost rînd pe rînd îndepărtate, iar în locul lor au apărut, aproape simultan, romanele dictatorului. În acest moment începe un lung proces al dictatorului care mai durează încă și astăzi. La noi figura dictatorului este destul de ștersă. Putem spune că am avut mai mult dictatură decît dictator.

Daniel Bănulescu, Cel mai bun roman al tuturor timpurilor, colecția „Proza. Seria de autor «Daniel Bănulescu»”, Editura Cartea Românească, 2008, 44.95 lei

Daniel Bănulescu : „Scrișul și cititul sînt un fenomen de înfrățire și de prietenie”



Cel mai bun roman al tuturor timpurilor. De ce un astfel de titlu?

Pentru mine, un titlu trebuie să îndeplinească trei cerințe: să fie potrivit conținutului bucății literare pe care o reprezintă, să fie surprinzător de bun, să mă emoționeze în prima fază pe mine, autorul, dar și pe destinatarul lui. *Cel mai bun roman al tuturor timpurilor* îndeplinește aceste trei condiții. Deși e un titlu periculos, m-am străduit ca între titlu și carte să existe armonia care există între bombă și mecanismul ei cu ceas.

Pentru cine scrieți?

În primul rînd scriu pentru Dumnezeu. Dumnezeu e nu numai autorul perfect, dar și cititorul perfect. Scrișul bun e ca rugăciunea curată și fierbinte. Topește orice obstacol pe drumul lui către țintă. Am descoperit că o carte bună e o faptă bună. De aceea, în al doilea rînd, scriu pentru prietenii mei necunoscuți. Scrișul și cititul sînt un fenomen de înfrățire și de prietenie, care ia naștere brusc, între oameni pînă atunci necunoscuți. Scrișul și cititul aduc oamenii împreună, precum îndrăgostirea.

„Indiile minții noastre”

Patrii imagine conține eseurile și studiile critice ale lui Salman Rushdie, autor al *Versetelor satanice*, scrieri publicate între anii 1981 și 1991, în presa britanică.

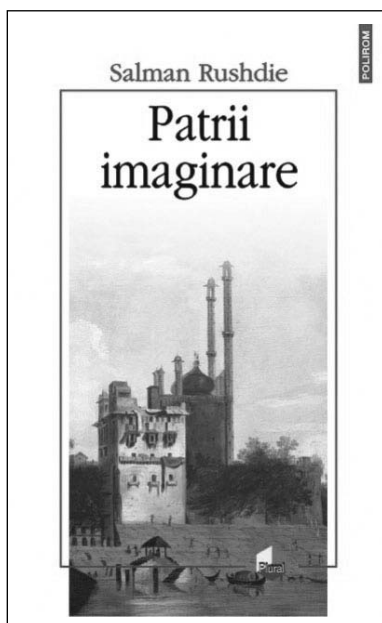
Găsim în acest volum, publicat la Editura Polirom, studii despre autorii indieni sau britanici, autori americani sau latino-americani, europeni, australieni: Anita Desai, John Le Carre, Kurt Vonnegut, Philip Roth, Garcia Marquez, Mario Vargas Llosa etc. Putem de asemenea citi articole cu teme politice, despre India sau Pakistan, articole despre pictură și despre artă în general. Ultima parte a cărții reunește comentariile lui Salman Rushdie pe marginea *Versetelor satanice*.

În toate aceste eseuri și reflecții descoperim un scriitor angajat, preocupat de cele mai delicate probleme ale secolului. Produs al unui scriitor crescut în două culturi, *Patriile imagine* ale lui Salman Rushdie reprezintă o lucrare esențială pentru sfârșitul secolului XX. Textul care dă și titlul volumului este de

fapt titlul eseului cu care Rushdie a participat la un seminar despre literatura indiană ce a avut loc la Londra.

În primele pagini, autorul își prezintă pe scurt lucrarea: „Primele trei părți ale acestui volum tratează teme subcontinentale. Partea întâi cuprinde texte care au legătură, în linii mari, cu romanul *Copiii din miez de noapte*; partea a doua se referă la politica Indiei și Pakistanului; partea a treia la literatură”. Cit despre partea a patra a cărții, aceasta vorbește despre televiziune și cinematografie. Ultimele părți dezbate problema emigranților indieni, refugiați în Marea Britanie și problema Palestinei.

O carte despre „culorile” trecutului și despre scriitorii exilați, emigranți sau expatriați, bîntuiți de sentimentul că au pierdut ceva, de dorința de revindicare: „Însă, dacă ne întoarcem, trebuie să facem acest lucru avînd conștiința – care dă naștere unor incertitudini profunde – că înstrăinarea noastră fizică de India înseamnă aproape inevitabil că nu vom fi capabili să revindicăm exact ceea ce am pierdut; pe scurt, că vom construi ficțiuni, nu orașe sau sate reale, ci doar unele vizibile, patrii imagine, niște Indii ale minții noastre”.



Salman Rushdie, *Patrii imagine*, traducere de Silvia Chirilă, colecția „Plural. Eseau”, Editura Polirom, 2008, 49.95 lei

Pagini realizate de Bogdan Romaniuc



SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Miță

Mitzulane – i-am scris acum vreo trei săptămîni pe email, cînd m-am hotărît să-i fac portretul – *am început art. despre tine pt. Suplim., dar vreau să știu a) ce marca are rabla ta și b) cum se cheama chestia la care ai trudit ca să-l faci pe robotul engl. să citeasca rom. pe comp. Hai pa, Babette*. Am aflat rapid ce mă interesa și m-am apucat de treabă, fiindcă m-am gîndit că în *Secretul* trebuie neapărat să își găsească loc, măcar din cînd în cînd, niște oameni la a căror vedere mă bucur instantaneu. Nu-i puțin lucru să te întîlnești cu cineva pe stradă, pe coridor la facultate, la vreo cină și, ori cît de turtit, prost dispus, plictisit ai fi, în mai puțin de un minut să-ți salte inima voios ca după un espresso dublu. E drept, oamenii ăștia nu-s cîtă frunză și iarbă prin jur, dar cîți-va tot răspund la apel. Iar primul pe listă e Miță, colegul meu de la engleză. Poate veți spune că tot ce urmează e un fel de nebulie. Pentru cei care-s bătrîncioși și scorțoși indiferent de vîrstă, așa poate părea. Pentru cei care n-au gustul lucrurilor făcute gratuit, pur și simplu de amorul artei, așa o fi. Pentru toți încrîncenații, Miță e cumva din altă lume, prea liber, prea aerian la cei aproape 50 de ani ai lui, paralel cu solul pe care tropăim zeloși la comandă. Dar dacă vreunul din întepeniții ăștia o să aibă tupeul să mă întrebă arțagos da' la urma unei who the f... is Mitză, o să i-o retez scurt well, I'm not gonna tell you if you don't know.

Iată ce mi-a răspuns Miță: *Ca să mai diluez puțin parfumul de motora al oricarui Diesel, iti trimit do vada clara ca ramin, probabil, cel mai ineztrist chitarist clasic dintre mecanici. Și mi-a emailat trei linkuri, plus două attach: un jpg cu Alain Delon în *Samuraiul* și un text în doc. Am intrat pe youtube și l-am văzut/auzit cum ciupește corzile chitarei concentrat. Iar la colindul catalan *El Noy de la Mare* de-a dreptul mi s-a tăiat respirația. Acesta e hobby-ul lui Miță de prin '86. Singura dată cînd a fost cît pe ce să se producă în public la Casa Studenților din Timișoara (în 16 decembrie 1989) a ratat, pentru că a început Revoluția. De-atunci continuă să exerseze și să cînte doar la el în apartament, din pură plăcere. A ajuns să interpreteze ca un virtuoz zeci de piese de Bach, cu o desfătare pe care n-a putut-o egala decît visul de a conduce o locomotivă Diesel. Fiindcă asta a fost, în ordinea apariției marilor dorințe nebunești ale lui Miță, prima. A început în vechitura de tramvai 4, pe cînd avea vreo*

șapte ani și cînd, rugată de mama, vătănița tanti Eugenia îl lăsa pe Mihăiță să stea lîngă ea și să învărtă și el un pic manivelele. Habar n-avea că aia din stînga se numea reostat cu cursor și aia din dreapta frînă de mînă, dar ce trăia el acolo depășea în extaz orice se putea închipui pe pămînt. Mai ales cînd, rotită cu 360 de grade, maneta din stînga făcea cumva ca o muzică a îngerilor phfrrrrrrr. Au urmat acasă ore și ore de exersat biriiilele cu maneta de la mașina roșie de măcinat carne, cu oglinda de la șifonier în dreapta, în chip de retrovizor, ca nu cumva să plece cu vreun călător pe scări.

Jocul de-a tramvaiul a ținut ce-a ținut, dar elevul și mai apoi studentul Miță s-a pus cu burta pe carte și pe învățatul limbilor străine, cu precădere engleza și franceza. Ațita le-a studiat și-ațit de mult talent a dovedit, încît a ajuns unul din cei mai buni vorbitori de engleză din țară și-un fonetician în fața căruia își scot toți specialiștii pălăria. A atins pragul de sus al perfecțiunii cînd, mai an, a reușit (doar de-un pamplezir) să pună la punct programul *Speak*. Așa că acum Agentul Microsoft poate să citească lejer, fentat de Miță, *Earl My Taarav Aum deen Loomay (day Victor Vlaad Deylaamaa Reena)*, adică banaticul *Ăl mai tare om din lume* de Victor Vlad Delamarina.

Dar dincolo de știință, manetele și manivelele lucrau tăcut în subterană. Și, cînd s-a așteptat mai puțin, au țîșnit din nou, mai abitor, prin 2003, cînd pe Miță a început să-l bîntuie visul cu locomotivele Diesel. După zile și zile în care-a cutreierat prin gară și prin depou, după ce-a aflat de pe Internet despre ce și cum e cu-o locomotivă, ar fi dat orice să răsără de undeva un nenea mecanicul Eugen și să-l ia lîngă el, sus pe dizeloi. S-a mulțumit cu un Opel Kadett din '84, rîsuplînsu, pe bordul căruia și-a montat o instalație de lumini, ca niște lasere ultraviolete atît de bezmetice încît era să mă sufoc de rîs. Și pentru că a citit în „Supliment” despre cum Mîmî, prietenul și colegul lui de catedră, mi-a povestit ca un școler *Samuraiul*, mi-a strecurat un jpg cu Alain Delon. Și mi-a scris așa: „Cu *Samuraiul* m-ai lovit în moalele lanțului devorat în Pta 700 sapt. trecuta, în timp ce masina imi intra în a doua luna de reparatii capitale. Wallpaper-ul pe care ti-l trimit este tot cam de-o sapt. pe hard-ul meu. Il fixeaz obsedat în timp ce lucrez la o noua piesa, Monotonia (Rodrigo Riera), rupta parca din fundalul sonor al scenei din poster. Ti-o voi dedica pe youtube, sper cit mai curînd. Ramin al tau deraiat, Mita”.

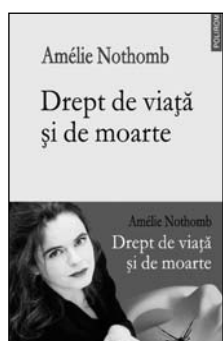
SEMNAL

Ahdaf Soueif, *Harta iubirii*, traducere din limba engleză și note de Ada Tanasă, colecția „Biblioteca Polirom. Proză XXI”, 544 de pagini, 33.95 lei

Prețul promoțional de 33.95 lei este valabil pînă la 30 aprilie! După această dată, prețul cărții va fi de 39.95 lei! Romanul nominalizat la Booker Prize 1999!

Romanul *Harta iubirii* (1999) este o apologie a iubirii și a puterii sale de-a învinge diferențele culturale. Structurat pe două planuri, narațiunea urmărește destinele uimitor de asemănătoare a două femei pe care dragostea le poartă spre același tărîm misterios și exotic – Egiptul. Mergînd la Cairo să se documenteze pentru un proiect și totodată să descopere lumea bărbatului pe care îl iubeste, tînăra ziaristă americană Isabel Parkman aduce cu sine un cufăr cu jurnale și obiecte personale ale străbunicii sale și o întîlnește pe Amal, una dintre rudele ei egiptene de care familia se îndepărtase. Împreună, cele două femei se lasă în voia unei investigații mult mai pasionante – descifrarea carnetelor scrise în engleză și arabă din cufăr. Din praful unui secol de uitare se ivește astfel turburătoarea poveste de dragoste dintre străbunicii lui Isabel – lady Anna Winterbourne, o tînără văduvă englezoaică, și Sharif al-Baroudi, un naționalist egiptean credincios cauzei sale. Descrierea Egiptului din timpul ocupației britanice și din perioada actuală conferă romanului o uimitoare autenticitate.

„Un roman de care membrii juriului Booker Prize s-au declarat cucerți în unanimitate. *Harta iubirii* este povestea unei pasiuni avînd drept scenă deșertul, o carte care îmbină exotismul oriental și provocările istoriei recente.” („The Guardian“)



Amélie Nothomb, *Drept de viață și de moarte*, traducere din limba franceză de Maria Zărna, colecția „Biblioteca Polirom. Seria de autor «Amélie Nothomb»”, Editura Polirom, 192 de pagini, 22.95 lei

Amélie Nothomb este autoarea best-sellerurilor *Igiena asasinului*, *Uimire și cutremur*, *Metafizica tuburilor*, *Mercur*, *Antichrista*, *Dicționar Robert de nume proprii*, *Sabotaj din iubire*, *Biografia foamei*, *Cosmetica dușmanului*, *Catilinele*, *Acid sulfuric*, *Peplum*, *Atenat*, *Jurnalul Rîndunicii*, *În necunoștință de cauză* și *Combustibili*.

Amuzant și spumos precum șampania, *Drept de viață și de moarte* (2008), cea de-a șaptesprezecea carte a lui Amélie Nothomb, abordează într-o manieră originală problema uzurpării identității. Nedezmințindu-și stilul direct și ironic, scriitoarea belgiană ne pune din nou în fața unei întrebări neliniștitoare: „Ce faci atunci cînd un necunoscut moare pe neașteptate la tine acasă?”. Răspunsul pe care ni-l oferă protagonistul romanului, Baptiste Bordave, este absolut surprinzător, dînd intrigii cu accente polițiste o turmură neobișnuită și incitantă. Hotărît să devină cu orice preț Olaf Sildur, se instalează în vila de lux a acestuia, savurîndu-și libertatea, delectîndu-se cu cea mai fină șampanie și bucurîndu-se de compania încîntătoare soții a lui Olaf. Dar această existență paradiziacă este plină de riscuri, iar demascarea se poate produce în orice clipă, mai ales că trecutul și profesia lui Olaf Sildur sînt învăluite în mister.

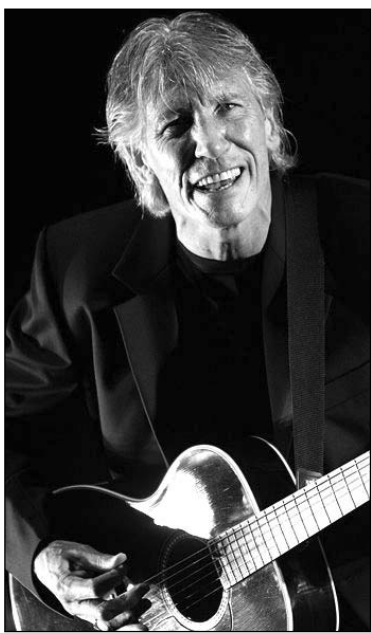


ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Roger Waters

N-aș fi comis acest lucru anticipat de cititorul iscusit: un articol despre Roger Waters. Dar noaptea trecută am avut unul dintre visele profunde răscolitoare ce te storc de transpirație și creieri, din care ieși greu, parțial distrus, turmentat. Și numai după o ceașcă de cafea, la ora când zorile percută troitul întunericului, trupul sfîșiat în sine începe să se adune de pe treptele degradării pentru încă o foarte lungă, chinuitoare zi. Îți pui întrebarea dacă merită efortul, dacă ai pentru ce și pentru cine trăi, dacă nu ți-ai făcut datoria, la ce-or fi bune toată agitația, tot zbuciumul etc. etc. Totul e anormal, n-ai cu cine îndulci viața, persoana iubită e dincolo de ocean, se consolează cum poate, neînțelegerile dintre voi s-au transformat în ruptură, să-i reproșezi n-ai dreptul, să-i ceri sacrificii în continuare e inuman, să părăsești jobul n-ai cum, deoarece te leagă un contract... Mai mult decât un contract, ești prizonierul deciziilor luate cîndva, de altă persoană cu numele tău, și nu poți trece dincolo de zid, și nu-l poți dărîma cu mîinile goale... Și singur! Atunci încarci în winamp playlistul ce debutează cu piesa *What God Wants*, pui căștile pe urechi, să nu deranjezi vecinul cu care împarți chiria apartamentului rece, torni în paharul murdar un deget de alcool, aprinzi altă țigară și te amăgești citind e-mailuri, mai mult spamuri și newsletters decît mesaje de la prieteni, iar ușa imaginară se crapă scîrțîind prelung... *What God Wants? God help us all...* Bine ar fi, dar Dumnezeu nu



spune ce vrea, ce-ți trebuie, ce să faci, cum să crezi un preot care vorbește în numele Lui? Dacă L-ai prinde pe Dumnezeu de picior, l-ai trage una, că a uitat de lumea creată, lăsînd-o-n seama popilor de toate orientările!...

Roger Waters este unul dintre artiștii fără de care cultura occidentală arăta altfel azi. Exagerez scriind că Waters e un posibil Beethoven al rockului? Nu exagerez mult. Dacă *Simfonia a 9-a* e vârful muzicii clasice, *The Wall* mi se pare, fără îndoială, *simfonia 9 (nouă!)* a muzicii contemporane. Cum nu te poți lăuda că ai habar de clasicii muzicii fără să ascuți Beethoven, tot așa nu poți avea pretenția că ești conectat la valorile actuale dacă nu treci periodic prin discografia semnată de Roger Waters. Muzica pusă de el pe note nu extinde teritoriul experimental cu inovații de genul celor realizate de compozitori ca Brian Eno, Robert Fripp sau Frank Zappa. Waters are abilitatea de-a folosi structuri consacrate ale prog-rockului de largă audiență pentru devoalarea nebulniei în care trăim. Piese sale nu excellează în arpegii uluitoare, nici nu alungă auditoriul prin schizofrenia orchestrației. Ca un autor de consum, el apelează la ceea ce urechea știe și place – solouri de chitară melodioase, bas cu ritm domol, pasaje limpezi de voci feminine, fragmente de orchestră simfonică, segmente de „muzică concretă”, cum e consacrată în limbajul de specialitate inserția de sunete naturale ordonate în funcție de necesitățile compoziției. Aștept cu nerăbdare versiunea surround a albumului *Amused to Death*. „Biblia” anilor '90 pentru oameni ce-au traversat o istorie teribilă, continuare firească la *The Wall* și *The Final Cut*, cu efecte sonore ce anticipează tehnologia 5.1 dezvoltată un deceniu mai apoi, albumul e umbrit pe nedrept de precedentele sale.

La o vîrstă cînd faima, banii și realizările i-ar permite să-și consume timpul cu fleacuri sociale și gesturi caritabile, să compună pentru plăcerea proprie sau să participe la înregistrări de cover-versions, Roger Waters bate scenele lumii cu aceeași pasiune ca-n tinerețe. Poate că discul despre care circulă zvonuri că apare curînd va descifra enigma unei vieți pe scenă, ce i-a provocat cîndva greață...

Andrei Șerban la Praga: Evgheni Oneghin

Prezența lui Andrei Șerban pe afișul de la Narodni Divadlo (Opera Națională cehă) este, în mod cert, un element de prestigiu pentru o capitală artistică a Europei Centrale, rol pe care Praga se zbate să-l asume adesea în condiții financiare defavorabile, mult diferite de Viena sau Berlin. Dar dacă Manon a fost cu un an în urmă la Viena un mare succes, Evgheni Oneghin, la Praga, este unul modest, privit prin prisma premierei la care aplauzele finale au fost relativ reținute, cortina s-a ridicat doar de două ori, iar la apariția regizorului pe scenă s-a auzit un murmur exprimînd aparent dezaprobare.

Andrei Șerban vrea cu tot dinadinsul să-și surprindă publicul, așa cum o explică la o înțelegere la Institutul Cultural Român de la Praga. Iar modalitatea de a o face în montarea operei Evgheni Oneghin a fost mutarea acțiunii într-o Rusie contemporană, cea a neocapitalismului putinian. După cum îmi explica într-un interviu, motivul este că „nu mai trăim într-o epocă romantică. Romanticismul în Rusia lui Putin este călcat în picioare ori de sărăcia imensă, ori de criza economică, ori de baronii care conduc lumea financiară sau de teroriștii care împușcă pe stradă, în plină zi. Deci nu ne mai putem închipui costumele acelea clasice, rochiile acelea lungi, manierele elegante și frumoase, idealurile naive și exaltate ale unei tinere fete de la țară care se îndrăgostește în mod abrupt. Dragostea, da, există și în lumea lui Putin și în orice societate, dar în același timp trebuie să înțelegem că putem vedea muzica aceasta într-un mod mult mai direct, mult mai actual și că povestea aceasta, aparent romantică, ne va atinge poate mai în adîncul nostru, în legătură cu realitatea pe care o trăim și vom vedea astfel un Oneghin – asta este speranța mea cel puțin – care va face legătura cu muzica clasică a

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga



FOTO: H. Smejkalová

lui Ceaikovski, în același timp făcînd parte din patrimoniul experienței noastre de azi”.

Problema fundamentală pe care o întîmpină însă tentativa de translație a subiectului operei în perioada contemporană a Rusiei o constituie limitele pe care libretul de obîrșie pușkiniană și muzica lui Ceaikovski le lasă regizorului. Spre deosebire de atemporalitatea unui Wagner, Ceaikovski, asemenea lui Cehov în teatru, are calitatea și forța de a ilustra un moment precis din istoria Rusiei, de a face un tablou realist al vieții micii nobilimi de provincie în secolul al XIX-lea. Într-o asemenea lume, relativ anostă, apariția unui factor extern tulburător tinde să involbureze apele pînă la dramă. Or, a scoate din acest cadru subiectul operei, pentru a-l muta în era lui Putin, are darul mai curînd să vulgarizeze și într-un sens să destructureze poezia și lirismul aflate pe fundalul istoriei tinerei Tatiana îndrăgostită de Oneghin și a poetului Lensky îndrăgostit de Olga, sora eroinei.

Cred că regizorul se înșală atunci cînd își pune întrebarea dacă Oneghin nu este cumva un Don Juan. În nici un moment al acțiunii Oneghinului lui Ceaikovski nu se comportă ca un Don Juan și a-l pune să se arunce vulgar peste Tatiana, întînsă pe scenă, nu apare decît ca un gest impulsiv gratuit.

Impresia pe care o lasă regia este una a neîmplinirii, a neducerii pînă la capăt a intențiilor. Doar Oneghin apare cumva portretizat cum își propune regizorul, în exces de zel fiind pus să se sinucidă, cu pistolul, în finalul operei. Excelentă ideea de a aduce spectrul lui Lensky în același

final. Dar țărani care, serbind încheierea culesului, dansează twist, ca și corpul de balet transformat la balul din ultimul act într-un grup punk, arată dizgrațios și neconvîngător pe fundalul muzicii lui Ceaikovski. Altfel, exceptînd balul la familia Larin, într-un... bar modern, toată lumea se comportă ca într-o înscenare clasică.

Opera este pusă în scenă în două distribuții, cea dintîi beneficiînd de aportul unor soliști străini în rolurile Tatiane și Olgăi. Deși în mod evident cu un registru vocal mai amplu, soprana poloneză Wioleta Chodowicz impresionează mai puțin decît Dana Buresova, cu o voce cristalină mai aproape de imaginea personajului tinerei Tatiana. Roman Janál, mai convîngător și plăcut ca voce baritonală, și Vladimir Chmelo în rolul lui Oneghin și Ales Briscein și Valentin Prolat în rolul lui Lensky nu sînt altceva, în cazul de față, decît voci fără vreo distincție particulară și fără expresivitate deosebită în expresia scenică.

Ce rămîne la un bilanț sumar? Aș spune că interpreta rolului secundar, a doicăi Tatiane, Filipievna, excelentul cor al Operei ceh și, nu pe ultimul loc, scenografia și luminile de efect ale Adrianei Grand, partenera română a lui Andrei Șerban în montarea pragheză. Dirijorul american John Fiore conduce fără mare efect orchestra operei ceh, acoperînd uneori vocile, la mare distanță de ceea ce făcea Valeri Gerghiev, în 2007, cu Orchestra de la Metropolitan, sau de ceea ce face, în prezent, Seiji Ozawa, la Opera din Viena, unde premiera lui Oneghin a avut loc tot luna aceasta.

GALA RADIO ROMÂNIA CULTURAL

„Suplimentul de cultură” – premiul pentru cea mai bună revistă a anului 2008

Luni, 23 martie, la Teatrul Odeon din București au fost decernate Premiile Radio România Cultural pentru anul 2008. Juriul a fost compus din jurnaliștii postului public, iar spectacolul a fost prezentat de actorii Monica Davidescu și Ionuț Kiva. Printre câștigători se numără Svetlana Cârstean, Răzvan Petrescu, Nae Caranfil și Marcel Iureș.

Silviu D. Constantinescu

Radio România Cultural a acordat trei distincții speciale. Este vorba de Premiul „Iosif Sava”, care i-a revenit sopranei Teodora Gheorghiu, solistă a Wiener Staatsoper, cu roluri de anvergură în anul 2008. Premiul „Lux Mundi” i-a fost decernat în acest an poetului și traducătorului român Dinu Flămând, în vreme ce Premiul de excelență i-a fost înmănat prozatorului Mircea Horia Simionescu, „ingeniosul bine temperat al literaturii române de azi, pentru proza sa unică în formă și conținut, evoluind de-a lungul a patru decenii de omologare editorială de la experiment la clasicizare”, după cum se precizează în motivația juriului. Mircea Horia Simionescu a promis publicului de la Odeon că va mai scrie măcar câteva volume de acum înainte, nu se va retrage din activitatea literară în ciuda vârstei înaintate.

Svetlana Cârstean a obținut, pentru volumul *Floarea de menghină* (Editura Cartea Românească), premiul la categoria „Poezie”, la care a mai fost nominalizat și Sebastian Reichmann, autorul volumului *Mocheta lui Klimt*, de la aceeași editură. Svetlana Cârstean a făcut o pledoarie pentru vizibilitatea autorilor de poezie, a căror operă este adesea „ascunsă” în rafturile librăriilor. În opinia acesteia, și autorii de poezie pot fi persoane publice puternice prin opera lor.

La secțiunea „Proză”, câștigătorul a fost Răzvan Petrescu, pentru volumul *Foxtrot XX* (Editura Cartea Românească). Premiul a fost disputat și de cărțile *Zilele regelui*, de Filip Florian (Editura Polirom), *Ultimele însemnări ale lui Mateiu Caragiale însoțite de un inedit epistolar precum și indexul ființelor, lucrurilor și întâmplărilor* de Ion Iovan (Editura Curtea Veche) și *Fantoma din moară*, de Doina Ruști (Editura Polirom).

Nae Caranfil, autorul peliculei *Restul e tăcere*, a fost considerat de juriul Radio România Cultural cel mai bun din 2008, în competiție fiind și regizorii Radu Muntean și George Dorobanțu. „Mă bucur pentru apreciere, mai ales că un premiu îmi face întotdeauna plăcere, deoarece sintem foarte vanitoși cu toții.”

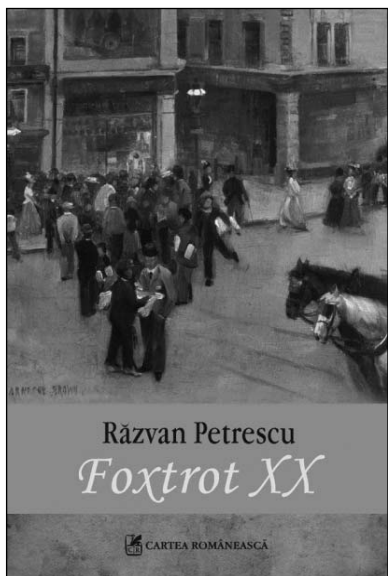
Marcel Iureș a primit Premiul la categoria „Teatru” pentru activitatea de peste un deceniu a Teatrului Act. La aceeași secțiune au fost nominalizați

Tompa Gabor și Alexandru Darie, pentru organizarea Festivalului Uniunii Teatrelor Europene – ediția 2008, și Andrei Șerban, pentru spectacolul *Sposedanie la Tanacu*. Iureș a transmis un mesaj video care a fost difuzat în cadrul Galei, fiind plecat pentru filmări în străinătate. „E o mare onoare, e o mare plăcere. Eu zic să-i dăm înainte, nu cu premiile, ci cu ce avem de făcut, cu dragul de arta românească, cu dragul de noi, unii de ceilalți.”

Laureatul secțiunii „Arte plastice” a fost graficianul Mircea Dumitrescu. La categoria „Muzică” premiul i-a revenit violonistului Alexandru Tomescu, la „Știință” a câștigat doctorul în chimie Narcis Avarvari, iar la „Educație și învățământ” Aurora Luminița Stănescu, șefa secției Relații publice, marketing cultural și programe educaționale de la Muzeul Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa”.



» Pentru secțiunile rezervate jurnalismului cultural s-au ales doi câștigători: revista „Suplimentul de cultură” la „Reviste și suplimente culturale” și emisiunea „La porțile cerului” de la TVR Cultural, moderator Grigore Leșe, la „Emisiuni culturale de televiziune”.



VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBO



Casting (scenariu imposibil)

[Interiorul unei camere de așteptare. Pe pereții albi sînt atîrnate din loc în loc fotografii cu actori de telenovele. Două rînduri paralele de scaune sînt așezate de-a lungul pereților. Pe ele stau oameni de diferite vârste. Unii au animale. Intră un domn cu un cîine în lesă.]

Burton: Bună ziua. Dumneavoastră sînteți ultimul?

Rex: Da.

Burton: Numele meu este Burton.

Rex: Rex. Îmi pare bine.

Burton: Serios? Rex? E nume de... Rex: Da, știu. Ai mei au avut înainte mea un ciobănesc german pe care l-au iubit foarte mult, blah blah. Urăsc ciobăneștii germani. Nu pot să-i suport.

Burton: Nici nu semănați cu unul... Îmi pare rău... Știți cumva despre ce e vorba aici? Că eu n-am apucat.

Rex: Nu, habar n-am. Cred că ceva mîncare.

Burton: Îmi cer scuze dacă vă stresez. Îmi pareți cunoscut... Rex: Nu-i nimic... Mi se întîmplă des. Am jucat în reclama la Germanos.

Burton: Așa, exact! Nu știam de unde să vă iau. Ei, păi aveți experiență. Ați mai fost la televizor. Eu de-abia acum de curînd am început să merg. Nu prea știu cum e la castinguri.

Rex: Da, da, am fost la multe. Sau, mă rog, la destule... Ultima oară era cît pe ce să intru în aia la vodcă, dac-o știi, nu mai știu exact marca, e iarna, cînd îl strigă unii pe Cristi prin pădure. Da' aveau nevoie de un lup bătrîn pentru aia și nu m-au luat. Deși vîrsta

o am, da au zis că arăt prea tînăr, că-s mic...

Burton: Dar cîți ani aveți, îmi cer scuze?

Rex: 12.

Burton: Oho, nu se vede. 12 ani de cînd faceți asta? Eu doar de 2 luni. Am apărut de Crăciun într-o emisiune la Antenă. Un prieten m-a băgat. Căscam și eu gura pe acolo. Și mi-a plăcut și-am zis să mai încerc așa din cînd în cînd.

[În cameră intră o tînără cu o pisică în brațe.]

Rex: Uite-o și pe asta. Vai, nu pot să sufăr fițoasele astea. Cînd le văd... N-ar merge pe jos nici măcar 10 metri.

Caty: Bună. Eu sînt Caty. Aveți idee la ce e reclama? Sau e pentru ceva film? Vai ce frig e aici. Nu-i așa că-i frig? Pe mine m-a chemat impresara, dar n-a mai apucat să-mi spună la ce e castingul. Am venit direct de la Iași, unde am jucat într-o piesă, oau, a fost un succes răsunător. Practic le-am salvat spectacolul, intrînd în distribuție în ultimele două săptămîni, căci altfel, deci n-avea cum să iasă. Era praf. Și a ieșit super bestial. De fiecare dată cînd intram în scenă era isterie în sală. Și am jucat și în travesti. Eram un motan cretin pe nume Șumudică.

Rex: Vrei să mă miroși în fund?

Caty: Poftim?!

[Din birou apare secretara cu o foaie în mînă.]

Secretara: Următorul e domnul Scarlat Marin cu cîinele Rex.

Poftiți, vă rog.

Burton: Baftă!

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor șef: George Onofrei

Redactor șef adjunct: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Cesereanu, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vică.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias. Caricatură: Lucian Amarii (Jup).

Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Actualitate: Robert Bălan, R. Chirută,

Ciprian Nedelcu, Veronica D. Niculescu,

Elena Vlădăreanu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sârbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază



ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILII

Furt

Inventarul ar suna așa: *Chez Tortoni* (Manet), *Furtună pe marea Galilei* (Rembrandt), *Concertul* (Vermeer), încă două Rembrandturi și-un Manet, cinci schițe de Degas și alte câteva tablouri. Nu e colecția vreunui mic muzeu pe care Enciclopedia vă roagă să-l vedeți neapărat, ci e ceea ce a dispărut din Isabella Stewart Gardner Museum (Boston), în noaptea de 18 martie 1990. S-a spus atunci că e cel mai mare jaf de artă din istorie și s-au pus la bătaie 5 milioane de dolari pentru găsierea vinovaților. Însă nimeni nu știe nici azi cine a plănuțit barbaria, cine a comis-o (tăind pinzele din cadru și producându-le astfel prejudicii ireparabile) și cine își bea cafeaua și citește ziarul cu un Rembrandt agățat deasupra mesei din bucătărie. Harold Smith, anchetatorul care s-a ocupat de afacere, era convins că nu poate fi vorba de o singură persoană care să aibă toate pinzele, pentru că „așa ceva nu s-a mai văzut”. Harold devenise atât de pasionat de caz, încât nevasta îi amintea o dată la câteva zile, în tristețea ei de femeie neglijată, să mai facă și-un duș. Recompensa de 5 milioane de dolari și amploarea jafului au zgândărit apetitul ficțional al unei armate de hoțomani, scandalagii, bețivi, mătuși, mafioți, fane de *Oprah*, puști fugiți de la școală, cu toții convinși ori că știu ceva de maximă importanță, ori că sînt chiar ei autorii loviturii magistrale de la I.S.G. Museum. Cu ajutorul lor, pistele s-au încurcat mai rău ca-n „Grădina potecilor ce se bifurcă”, în așa fel încît în curînd Israelul a ajuns să fie locuit de colecționari japonezi, iar Irlanda, de frica atîtor acuzații, s-a închis în casă. (Precizare: Enciclopedia se lasă uneori dusă de valul frazei. Adevărul e că pistele nu s-au încurcat chiar în halul ăsta.) Mii de persoane au venit la muzeu să suspine în fața ramelor goale, ca și cum ar fi pierdut o persoană dragă. Directorul muzeului declară: „Unii au comparat jaful cu moartea unui membru al familiei. Imaginați-vă că n-ați mai putea auzi niciodată *Requiem*-ul lui Verdi sau o simfonie de Beethoven. Ar fi pur și simplu șterse. Imaginați-vă *Hamlet*-ul lui Shakespeare. Șters”. Chiar, imaginați-vă și, dacă tot a venit primăvara, mergeți într-un muzeu în care n-ați mai fost niciodată, doar așa, din prietenie față de un loc pe care ați vrea să-l știți la adăpost de orice furt.

ISSN 1584-8272



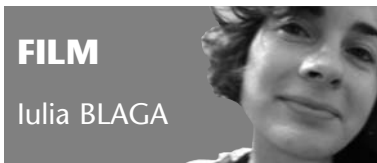
9 771584 827000 222

Doamna (gardiană) și vagabondul

Mai întîi de toate, o restanță. Mi-a plăcut prea mult *The Wrestler* și, scriind, m-am trezit săptămîna trecută că nu-mi mai rămîne spațiu și pentru *Slumdog Millionaire*. Adică pentru *Vagabondul milionar*, cum a fost tradus, făcîndu-se direct legătura cu filmul lui Raj Kapoor din 1951.

FILM

Iulia BLAGA



Ca și Kapoor pe atunci, britanicul Danny Boyle a prins exact momentul. *Slumdog... a luat Oscarul pentru Cel mai bun film, deși nu mi se pare că ar fi cel mai bun film al anului trecut*. Dar povestea tînarului a cărui cultură generală e dată de experiența de viață și care își urmărește decisi și fără a se înrîi calea spre fata pe care o iubește se bucură de o istorie generală care nu s-a mai pomenit de la *Titanic* încoace. Motivele stau în (love) story-ul simplu spus într-un mod nepretențios, în eleganța cu care Boyle transfigurează mușcătușul și noroiul, dar mai ales în ideea – vandabilă azi mai mult ca oricînd – că nu banii aduc fericirea (deși nu strică să-i ai, mai ales azi). Plus că totul se termină cu bine. (*The Wrestler* e un anti-*Slumdog Millionaire* perfect.)

The Reader

The Reader/Cititorul, nominalizat și el (alături de filmul lui Danny Boyle) la Oscarul pentru Cel mai bun film și care i-a adus lui Kate Winslet primul Oscar, mi-a plăcut în măsura în care m-a trimis cartea lui Bernhard Schlink, stîrnindu-mi interesul s-o citesc. Am înțeles ce a vrut să facă Stephen Daldry, deși am rămas cu impresia că n-a reușit. Abordarea austeră a love story-ului dintre un baby boomer și o fostă gardiană de lagăr nazist nu avea nevoie de floricele stilistice și e bine că n-are, dar povestea cinematografică desfășurată pe mai multe blocuri temporale mi s-a

părut scindată, ca și cum ar fi fost vorba de povești diferite și de personaje diferite, nu de același personaj la alte vârste. (Mai ales că Michael e interpretat la adolescență de doi actori diferiți, David Kross și Ralph Fiennes.) Am văzut filmul o dată la Berlin, l-am văzut și a doua oară, la București, dar impresia a rămas aceeași. Trece pe lîngă subiect, preia cumva răceala personajelor. (Răceală pe care Hanna i-o transmite lui Michael, mutilîndu-l.) În carte e vorba și despre relația austeră a lui Michael cu mama lui, de unde pot porni niște piste suplimentare legate de un complex matern și de punerea lui într-un context mai larg. Dacă țara e adesea echivalată cu o mamă tralalalalalala. Dacă Stephen Daldry a dorit cu bună știință să redese această lipsă de comunicare și prin stilul filmului, atunci a riscat destul de mult. Voi citi cartea, deocamdată am senzația că filmul a expus liniile generale ale unui conflict pe care nu-l adîncește și nici nu-l enunță pe de-a-ntregul.

The International

The International a fost și el prezentat luna trecută la Berlină, dar din alte motive. Este realizat de neamțul Tom Tykwer, este o coproducție germano-americană (iar în ultimii doi ani în Germania se înregistrează un avînt al coproducțiilor) și face teoretic trimitere la subiecte la ordinea zilei – globalizarea și criza financiară. De fapt, filmul e un thriller despre care e greu



Cititorul/The Reader, de Stephen Daldry

să spui dacă e înclinat spre istoria contemporană sau spre acțiune pură pentru că e neconvincător și trenant. Personajele sînt stereotipuri, iar subiectul o mică nouăte ficționalizată, al cărei scop e să servească drept material pentru o călătorie a eroului interpretat de Clive Owen prin Luxemburg, Lyon, Milano, Istanbul și New York.

Weekend cu mama

Weekend cu mama, revenirea lui Stere Gulea la cinema după o absență de aproape 12 ani (de la *Stare de fapt*), înseamnă și atacarea unui subiect de actualitate. Deci un dublu handicap. Inspirat dintr-o realitate pe care o vedem zilnic în presă sau sub ochii noștri, scenariul scris de cineast împreună cu tînarul dramaturg Vera Ion o prezintă pe Luiza, o trentagenară revenită din Spania după o absență de 15 ani. Ca și eroina sa, șocată să-și descopere fiica adolescentă dependentă de droguri, și autorul *Moromeților* (unul dintre cele mai bune filme românești) e luat prin surprindere de realitate. Ca și Luiza, are dificultăți în a o metaboliza. Din păcate, cineastul pierde pariul.

În ciuda subiectului de actualitate, filmul suferă de lipsă de autenticitate, care vine și din imaginarea situațiilor, și din replici (abundă „ce puii mei!” sau „foarte tare!”), și din jocul tetanizat al actorilor, și din lipsa de consistență a personajelor. E o realitate defazată, poate așa cum și-ar imagina-o un român care locuiește de mulți ani departe de România.

Eu și Marley

Eu și Marley este un fel de comedie despre traiul unui cuplu de jurnaliști americani alături de un cîine isteric („neurotic”, spun americanii). Filmul se inspiră dintr-o poveste reală care probabil în realitate avea mai mult haz. Așa, nu se întîmplă mai nimic tot filmul. Iar pentru ce se întîmplă, trist, la sfîrșit (exploatat șantajist pînă la ultima lacrimă) nu trebuie să vă sacrificați copiii.

Babylon A.D.

Mathieu Kassovitz a dorit să facă cu *Babylon A.D.* un fel de *Blade Runner*. N-a reușit.

La frizerie

Pînă să vină frizerița care m-a așezat pe scaun și m-a rugat să aștept puțin – fusesse chemată la un telefon public din fața frizeriei –, am stat pe scaun și am consultat tarifele. Un tabel destul de complicat care, pe lîngă TVA, mai includea manoperă, materiale folosite etc. etc. Mă gîndeam că în cazul meu poate nu ar strica și un timbru literar pentru Uniunea Scriitorilor. Sau, după caz, dacă ești microbist, o taxă pentru echipa locală de fotbal.

Aveam de ales între vreo trezeci de oferte de aranjat capul și am observat că nu e cine știe ce diferență

de preț, așa cum bănuiam, între „Ras capul” și „Tunsoare modernă fete/băieți”.

Doamna avea multe de pus la cale, așa că – pornind de la denumirea tăioasă, cu valoare de senzație – am aberat imaginîndu-mi cam cum ar fi sunat tariful unui călău: „Ras capul: x galbeni, dintre care n bănuți manopera, y bănuți ascuțirea paloșului/toporului, z bănuți TVA”. Neapărat și cîțiva bănuți pentru spor de stres... Apoi cred c-am și ațipit puțin pe scaun și-am visat ce mi s-ar putea întîmpla dacă aș alege un „Ras capul”... Eu, îmbrăcat în zdrențe, după

ultima noapte de nesomn, sînt scos din celulă și tîrît, prin mulțimea care hui-duie, către eșafod. Un soldat politicoș îmi indică o buturugă și citește sentința:

– Ras capul!

Pun capul pe buturugă, dar soldatul mă bate amical pe umăr:

– Nu te formaliza! Poți să te ridici. Călăul întîrzie puțin, că are nu ș’ce să-i spună nevastă-sa. De! Familie mare, copii cu probleme – unu’ a fugit în Apus, altu’ a luat darul beției...

Un urlet din mulțime:

– Da’ haideți, bă,



TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

moldovenilor! Niciodată nu începeți la timp! În juma’ de oră am o spînzurătoare tocmai în celălalt capăt al cetății!

Soldatul își cere scuze în numele oficialităților și caută să iasă din impas:

– Zi ceva mulțimii! N-ai și tu un mesaj, ceva memorabil pentru oamenii ăștia care s-au străduit să vină pînă aici să te vadă?!
Mă ridic în picioare, întind brațul drept și strig din răspuseri:

– Sînt ras pentru popor!... Între timp, m-a trezit din visare scîrțitul

scaunului de alături. Acesta a fost ocupat de un domn căruia eu unul nu-i puteam găsi nici o categorie de încadrare în oferta de tunsoari a frizeriei: era proaspăt ras și părea complet chel. Asta pentru că eu l-am privit în oglinda din față. La spate, ce e drept, avea cîteva fire de păr în dezordine, de care s-a ocupat iute o altă doamnă frizeriță. Abia după ce s-a tuns chelul, a apărut și cea destinată mie.

I-am cerut să mă rețeze doar un pic.